

Załącznik nr 1
do uchwały nr 998/22
Zarządu Województwa
Zachodniopomorskiego
z dnia 28 czerwca 2022 r.

**OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ
ZA ROK 2021
DLA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO**

Spis treści

WPROWADZENIE.....	3
1. DANE O SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ.....	4
2. DANE O KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY I WSPARCIA	8
2.1 GMINA – ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR	16
2.2 POWIAT - ZADANIA PCPR ORAZ MOPR.....	21
3. INNE RODZAJE POMOCY I ŚWIADCZEŃ	25
4. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY SPOŁECZNEJ	31
5. KADRA JEDNOSTEK POMOCY SPOŁECZNEJ	35
6. ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ I W INNYCH OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W BUDŻETACH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	35
7. WNIOSKI I REKOMENDACJE	38
8. ANEKS	44

Autor opracowania:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

WPROWADZENIE

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, (Dz.U.2021 poz. 485, z późn. zm.), do zadań samorządu województwa należy opracowywanie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej, na podstawie częściowych ocen sporządzanych przez samorządy gmin i powiatów z terenu województwa, w oparciu o analizy lokalne oraz przekazanie jej Sejmikowi Województwa. Ocena, wraz z rekomendacjami, powinna stanowić podstawę do planowania budżetu na rok następny.

Do opracowania Oceny Zasobów Pomocy Społecznej zostało wykorzystane narzędzie elektroniczne w formie modułu w Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS), należące do grupy systemów informatycznych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Narzędzie pozwala obserwować dynamikę zmian w systemie pomocy społecznej i jej otoczeniu – zarówno w obrazie klientów pomocy, wewnętrznych struktur instytucji pomocy, jak i ze strony finansowej zadania – na każdym szczeblu administracji samorządowej.

W województwie zachodniopomorskim w 2021 r., na 113 gmin i 21 powiatów, otrzymano 100% sprawozdań, co umożliwia przeprowadzenie kompleksowej analizy sytuacji pomocy społecznej w regionie.

Raport jest również próbą ujęcia zasobów pomocy społecznej w sposób systemowy, porównywalny dla wszystkich samorządów. Może stanowić on podstawę do planowania działań w regionalnej i krajowej polityce społecznej.

1. DANE O SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ

Województwo zachodniopomorskie w obecnych granicach istnieje od 1 stycznia 1999 roku. Jest to piąte pod względem powierzchni województwo w kraju (powierzchnia 22,9 tys. km²) i jedenaste pod względem liczby mieszkańców. Na koniec 2021 roku Polska liczyła 38 080 411 mieszkańców - o 184 602 mniej niż w 2020 r., w tym liczba mieszkańców regionu wyniosła 1 676 920 (o 11 127 mniej niż w roku 2020). Gęstość zaludnienia spadła z 74 do 73 osób na km².

W 2021 r., województwo było podzielone administracyjnie na 113 gmin i 21 powiatów, w tym 3 powiaty grodzkie (miasta na prawach powiatu) i 18 powiatów ziemskich.

Prognoza na rok 2022 jest podana na podstawie danych przesłanych przez gminy (ponieważ rubryki prognostyczne nie są dla samorządów obligatoryjne, nie wszystkie gminy przesłały dane).

Struktura ludności

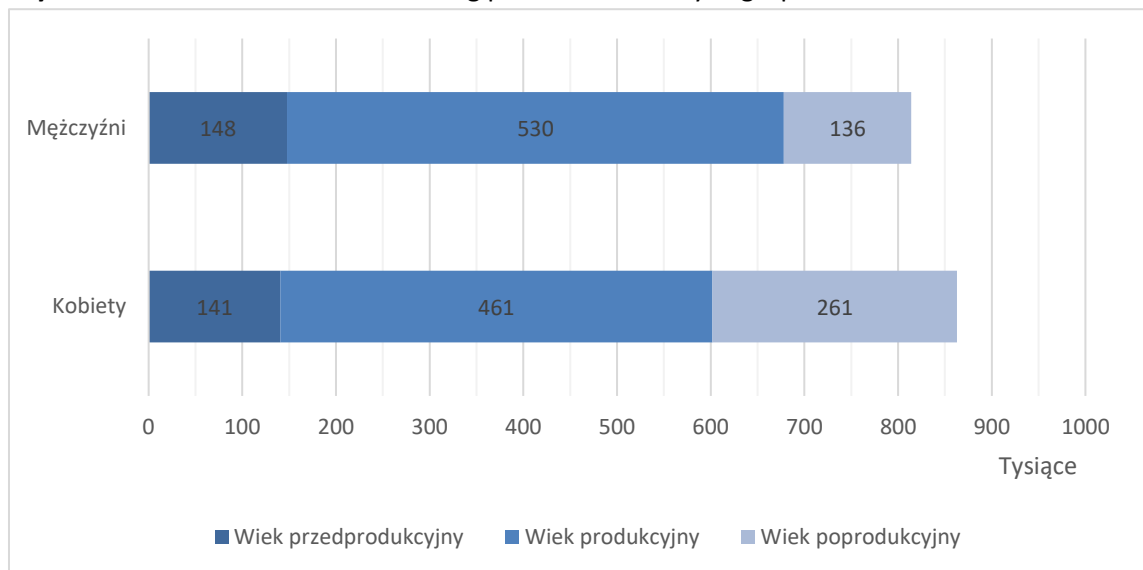
Zmiany w strukturze wiekowej ludności wskazują na postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Maleje udział dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności, natomiast rośnie udział osób starszych. Na koniec 2021 r. struktura wieku ludności w województwie wyglądała następująco:

- osoby w wieku przedprodukcyjnym – **17%** ogółu ludności (tak samo jak w 2020 r.),
- osoby w wieku produkcyjnym – **59%** ogółu ludności (spadek w skali roku o 1 p.p.),
- osoby w wieku poprodukcyjnym – **24 %** ogółu ludności (wzrost w skali roku o 1 p.p.).

W 2021 r., wartość wskaźnika obciążenia demograficznego, mierzonego liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, w województwie zachodniopomorskim, wyniosła, podobnie jak dla Polski, ok. 69 (w 2020 r. dla Polski i województwa – ok. 68).

Struktura ludności według płci, od kilku lat nie ulega większym zmianom. W ogólnej liczbie mieszkańców województwa, podobnie jak w kraju, nieznacznie przeważają kobiety, które stanowią 51% ludności. Na koniec 2021 r. liczba kobiet na terenie województwa osiągnęła poziom 862 865 i była o 5 334 niższa niż przed rokiem. Wskaźnik feminizacji od kilku lat nie wykazuje większych zmian i oscyluje na poziomie – 106 kobiet na 100 mężczyzn. Warto jednak zauważyć, że w poszczególnych grupach wiekowych struktura ze względu na płeć znacząco się różni. Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn jest charakterystyczna dla osób w wieku poprodukcyjnym, natomiast w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, tendencja ta jest odwrotna.

Wykres nr 1. Struktura ludności według płci i ekonomicznych grup wieku w 2021 r.

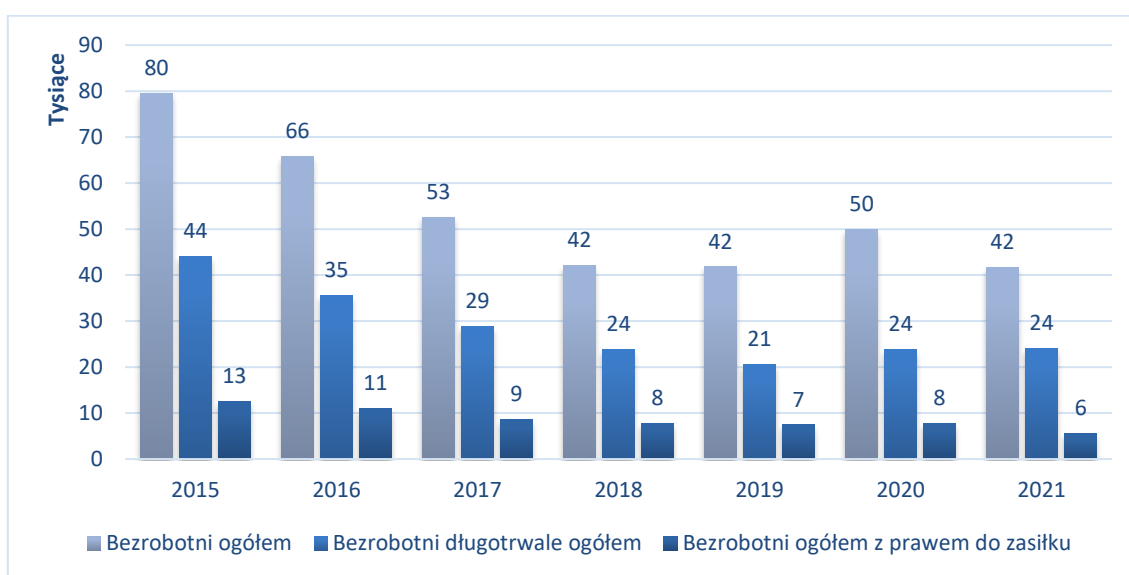
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rynek pracy

Na koniec 2021 roku odnotowano wyraźny spadek liczby osób bezrobotnych w porównaniu do roku 2020. W Powiatowych Urzędach Pracy zarejestrowano łącznie 41 699 osób – o 8 188 osób mniej niż w roku poprzednim.

Liczba osób długotrwale bezrobotnych utrzymała się na podobnym poziomie (2021 r. – 23 983 osoby, w 2020 r. – 23 845 osób, 2019 r. – 20 506 osób), ale w roku oceny, znacząco zwiększył się jej udział w całkowitej liczbie osób dotkniętych bezrobociem, stanowiąc 57,5% ogółu (w 2020 – 47,8%, 2019 – 49,1%, 2018 – 56,4 %, w 2017 – 54,7%). Jednocześnie, prawo do zasiłku w 2021 roku posiadało 5 516 mieszkańców województwa (12,7% ogółu bezrobotnych), co stanowi o 2 194 osoby mniej niż przed rokiem.

Wykres nr 2. Osoby bezrobotne w Województwie Zachodniopomorskim w latach 2015-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Wybrane elementy infrastruktury społecznej

W roku 2021 r. nadal widoczna jest tendencja spadkowa dotycząca zasobów mieszkań komunalnych należących do gminy – łącznie było ich 42 496 (w 2020 r. – 43 363, 2019 r. – 45 139, w 2018 r. – 44 176).

Natomiast liczba wniosków o mieszkanie z zasobów gminy zwiększyła się z 5 567 tys. w 2020 r. do 6 063 tys. w 2021 r.

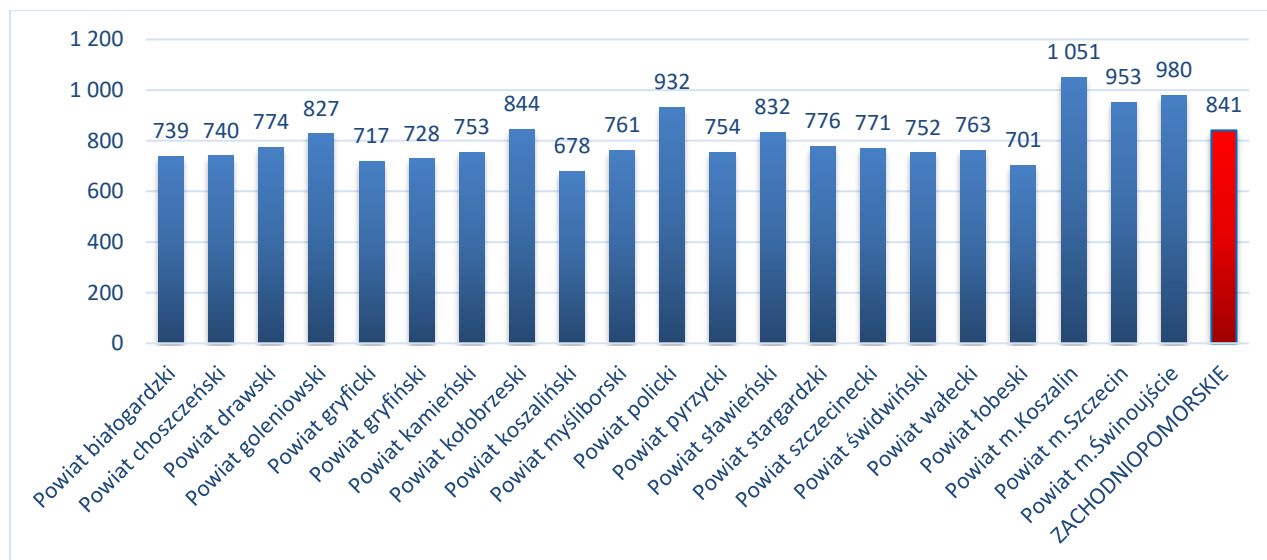
Liczba mieszkań socjalnych w 2019 r. wyniosła 7 136, następnie w 2020 r. spadła do 6 621. W roku oceny utrzymała się na podobnym poziomie – 6 603. Zmianie uległa tendencja spadkowa dotycząca liczby oczekujących na mieszkanie socjalne. W 2021 r. było to 5,1 tys. osób (w 2020 – 5,0 tys., w 2019 – 5,5 tys., w 2018 – 5,7 tys., w 2017 r. – 6,2 tys.). Na 2022 r. prognozuje się, że oczekujących będzie ok. 5,3 tys. osób.

Liczba wyroków eksmisyjnych, utożsamiana z liczbą dłużników wskazanych przez sąd bez prawa do lokalu socjalnego lub zamiennego, w 2021 r. wyniosła 1,3 tys. Jest to liczba mniejsza niż w latach poprzednich, od 2018 do 2020 r. utrzymywała się na poziomie 1,4 tys., natomiast w latach 2016-2017 – 1,8 tys.

Liczba publicznych i niepublicznych żłobków, oddziałów żłobkowych, klubów dziecięcych, na terenie województwa systematycznie wzrastała; w 2019 r. - 191 jednostek, w 2018 r. – 162, w 2017 r. – 136.

Liczba publicznych i niepublicznych przedszkoli wraz z liczbą oddziałów przedszkolnych przy szkole podstawowej, punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego, zlokalizowanych na terenie województwa, wraz z oddziałami przedszkolnymi w szkołach podstawowych, w 2020 r., podobnie jak w 2019 wynosiła 850 placówek. Znamienym jest też wskaźnik obrazujący udział dzieci w wieku 3-5 lat korzystających z wychowania przedszkolnego. O ile średnia dla województwa nie odbiega istotnie od poziomu krajowego, o tyle sytuacja w poszczególnych powiatach jest znacznie zróżnicowana¹.

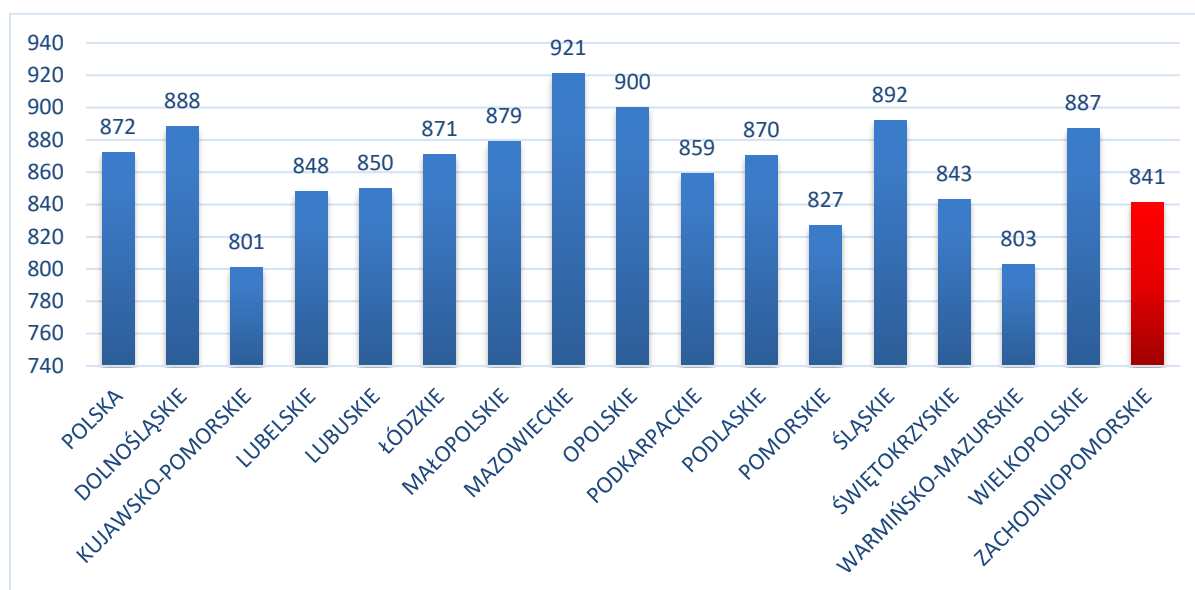
Wykres nr 3. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat, w podziale na powiaty w 2020 r.

¹ Na podstawie danych dostępnych na dzień 07.06.2022 roku.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Wykres nr 4. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w podziale na województwa w 2020 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Ważnym elementem infrastruktury wspierającej rodzinę, w tym przede wszystkim dzieci i młodzież są placówki wsparcia dziennego. Pobyt dziecka w takiej placówce jest bezpłatny oraz dobrowolny (wyjątek stanowi sytuacja, kiedy sąd wydaje postanowienie o konieczności uczęszczania dziecka do placówki). Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych – zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań. W roku oceny na terenie województwa zachodniopomorskiego zapewniono łącznie 6 321 miejsc (w 2020 r. – 5 148).

W Zachodniopomorskim, w 2021 r. działało również 312 placówek (świetlice i kluby) określanych jako miejsca spotkań dla Seniorów (w 2020 r. – 310, w. 2019 r. – 317, w 2018 r. – 315), zajmujących się integracją społeczną osób starszych, rozwojem życia kulturalnego, oświatowego, towarzyskiego i rekreacyjnego starszych dla tej grupy mieszkańców.

Kolejnym typem podmiotów infrastruktury społecznej są hospicja, w których sprawuje się wszechstronną opiekę zdrowotną, psychologiczną i społeczną nad pacjentami znajdującymi się w stanie terminalnym. Na terenie województwa, w 2021 r., funkcjonowało 7 tego typu podmiotów. W latach 2020 – 2018 było ich 8.

2. DANE O KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY I WSPARCIA

Analiza nadesłanych danych, dotyczących osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, umożliwia przedstawienie rozkładu przestrzennego, w podziale na powiaty, a także opracowanie prognozy w tym zakresie na rok następny, dla całego województwa zachodniopomorskiego.

Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia, w roku oceny (2021) wynosiła 95 543 (w 2020 r. – 100 903, w 2019 r. – 114 238, w 2018 r. – 122 762). Kategoria pomoc i wsparcie została stworzona przede wszystkim dla powiatowych centrów pomocy rodzinie (PCPR), aby mogły wykazać swoją pracę w tym zakresie. Zebrane dane wskazują, że liczba osób korzystających ze wsparcia tej instytucji systematycznie spada.

W roku oceny, **liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej** wynosiła 45 500, w tym długotrwale korzystających 24 925 osób, co stanowi 54,8% ogółu (w 2020 r. – 50 162, z czego 54,0% to osoby długotrwale korzystające, w 2019 r. – 57 036, z czego 54,7% to osoby długotrwale korzystające). Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej wynosiła 36 699, co przekłada się na 70 825 osób w tych rodzinach (w 2020 r. – 40 039 i 79 975 osoby w rodzinach, w 2019 r. – 44 536 i 91 464 osoby w rodzinach). Porównując dane z rokiem poprzednim, można zaobserwować spadek liczby beneficjentów, który na poziomie całego województwa wyniósł 9,3%. Liczba osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej wzrosła, osiągając poziom zbliżony do roku 2019.

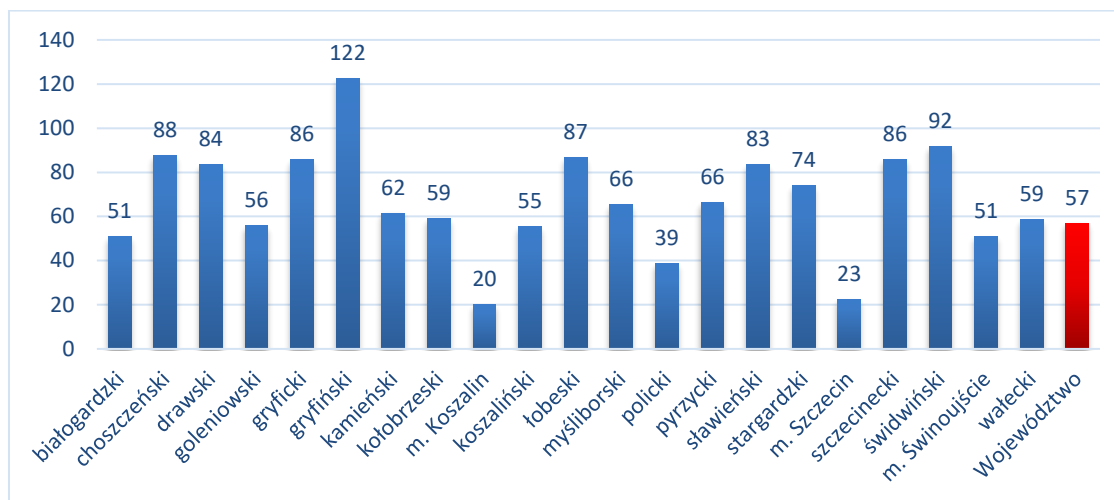
Tabela nr 1. Beneficjenci pomocy społecznej wg grup wiekowych (porównawczo, w okresie 4 lat)

Wiek	rok			
	2018	2019	2020	2021
0 - 17	17 940	14 295	11 113	9 088
produkcyjny	34 968	30 119	28 068	25 438
poprodukcyjny	14 283	13 845	12 928	12 563

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS

Wskaźnik deprivacji lokalnej, liczony jako liczba korzystających z pomocy społecznej (beneficjentów) na 1000 mieszkańców, jest w województwie zachodniopomorskim przestrzennie zróżnicowany, a jego przeciętna wartość oscyluje wokół liczby 57 beneficjentów pomocy na 1000 mieszkańców (w 2020 r. 60 beneficjentów na 1000 mieszkańców). W większości powiatów w województwie (14 na 21 powiatów), wskaźnik deprivacji lokalnej w 2021 r. był wyższy lub równy średniej dla województwa. W roku oceny, podobnie jak w roku 2020, największą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie gryfińskim – 122 (w 2020 r. – 126). Najmniejszą wartość, po raz kolejny odnotowano w mieście Koszalinie – 20 (w 2020 r. – 23).

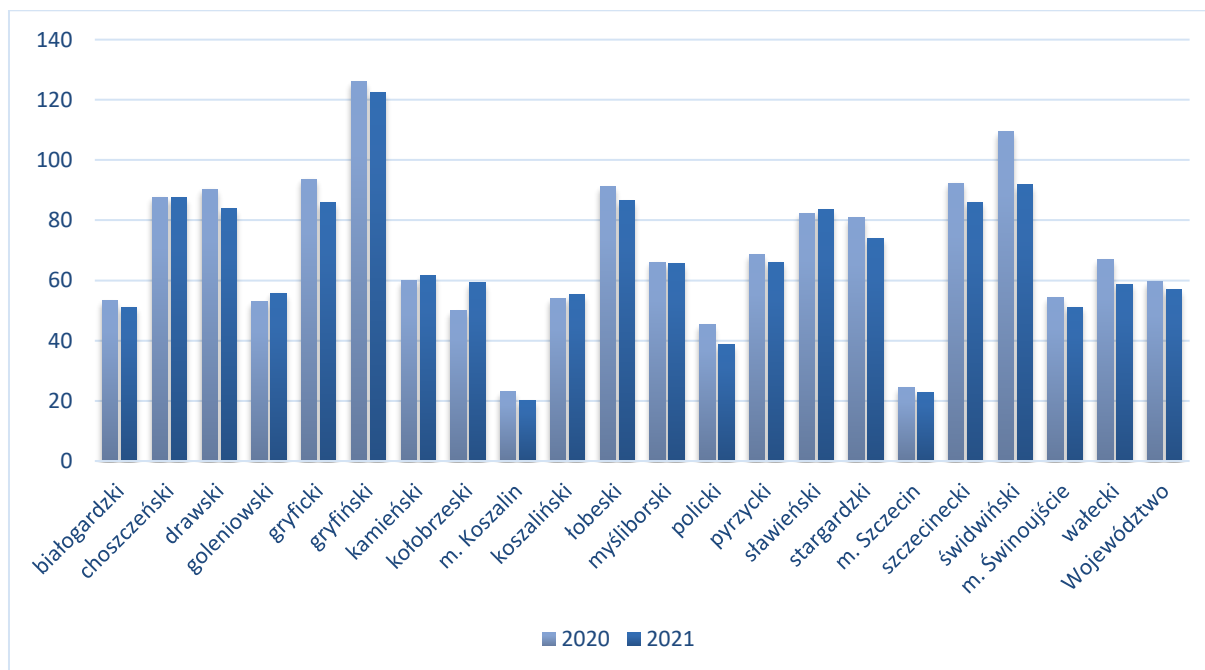
Wykres nr 5. Wskaźnik deprivacji lokalnej - liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie, na 1000 mieszkańców danego powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS za 2021 r.

W roku oceny, podobnie jak w 2020, w większości powiatów odnotowano spadek wskaźnika deprivacji lokalnej, co oznacza, że mniej ludzi korzystało z pomocy społecznej. Największa zmiana dotyczy powiatu świdwińskiego (2021 r.– 92, 2020 r.– 109). Wzrost wskaźnika widoczny jest w powiatach goleniowskim, kamieńskim, koszalińskim, sławieńskim i kołobrzeskim z czego ten ostatni charakteryzuje się największą zmianą (2021 r.– 59, 2020 r.– 50).

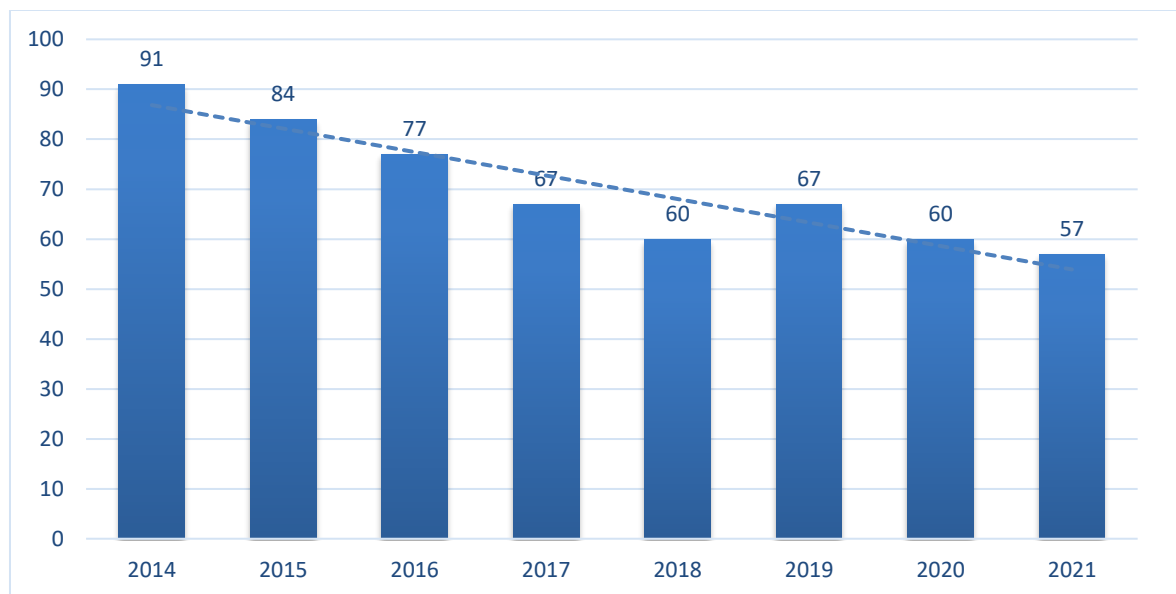
Wykres nr 6. Wskaźnik deprivacji lokalnej - liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie, na 1000 mieszkańców danego powiatu – porównanie roku oceny do roku poprzedzającego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS za 2021 r.

W okresie ostatnich sześciu lat odnotowano w województwie zachodniopomorskim stopniowy spadek wskaźnika deprivacji lokalnej – każdego roku wskaźnik obniżał się. Wyjątek stanowi rok 2019, gdzie nastąpił wzrost tego wskaźnika do wartości sprzed dwóch lat.

Wykres nr 7. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie, na każde 1000 mieszkańców w latach 2014-2021 w województwie [w osobach]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Pomoc społeczną, zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, dzieli się na pieniężną i niepieniężną. Do świadczeń pieniężnych zalicza się następujące formy pomocy:

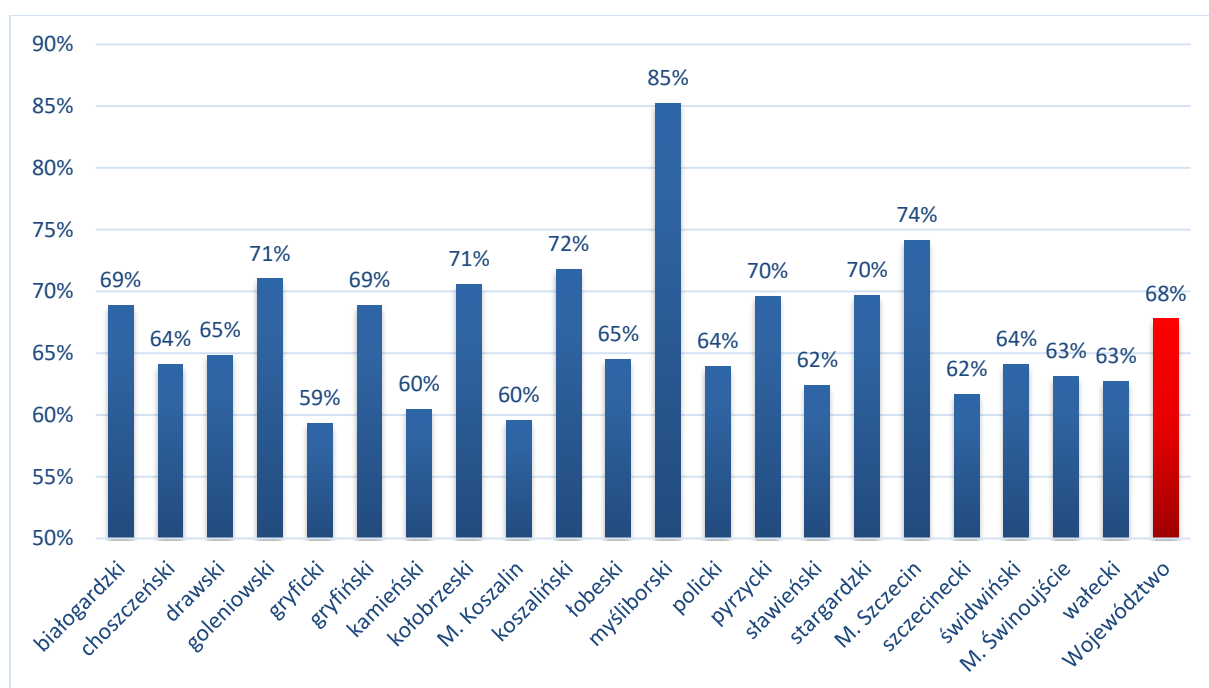
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową, ekologiczną,
- zasiłki stałe,
- zasiłki okresowe,
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ,
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- inne zasiłki celowe,
- specjalne zasiłki celowe,
- pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłku lub pożyczki,
- pomoc pieniężna na usamodzielnienie,
- pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

W roku oceny, 29 997 osób otrzymało świadczenia pieniężne, co stanowiło 67% ogółu osób, którym przyznano jakiegokolwiek świadczenie z pomocy społecznej.

Patrząc przez pryzmat rodzin korzystających z pomocy społecznej, to aż 79% rodzin (nominalnie – 28 229 rodzin) uzyskało w 2021 r. świadczenie pieniężne. Pośrednio, beneficjentami świadczeń pieniężnych byli członkowie tych rodzin, tj. w sumie – 54 518 osób. Dla porównania, w 2020 r. było to 71% rodzin (nominalnie – 31 308 rodzin, liczących łącznie 61 895 członków). Widoczny jest zatem wyraźny wzrost udziału liczby rodzin objętych świadczeniami pieniężnymi, w stosunku do ogółu rodzin korzystających ze wsparcia.

W 2021 r., w stosunku do roku ubiegłego, w skali województwa, odsetek osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w liczbie osób, którym przyznano świadczenia ogółem wzrósł o 1 p.p (2020 r. – 67%). Na poziomie powiatów zauważalne jest zróżnicowanie wartości wskaźnika pomocy pieniężnej. Najniższy udział mieszkańców otrzymujących pomoc pieniężną do otrzymujących pomoc ogółem (niezależnie od formy wsparcia) ponownie odnotowano w powiecie gryfickim – 59% (analogicznie jak w 2020 r.), zaś najwyższy wskaźnik w powiecie myśliborskim – 85% (wzrost o 15 p.p.). Ogólnie, wzrost wskaźnika widoczny jest w 11 powiatach, ale poza ww. powiatem myśliborskim wyniósł on średnio zaledwie 1,9 p.p.

Wykres nr 8. Odsetek osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w liczbie osób, którym przyznano świadczenia ogółem, w podziale na powiaty [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS-03-R za I-XII 2021 r.

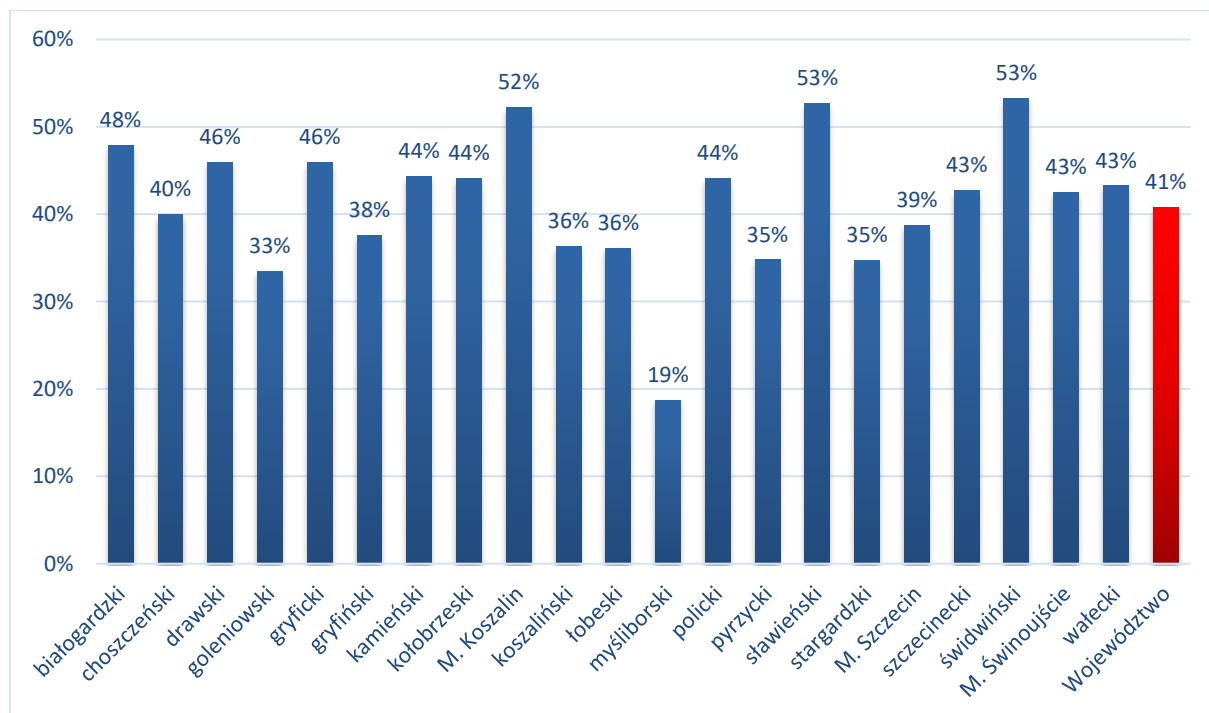
Do świadczeń niepieniężnych zalicza się następujące formy pomocy:

- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- schronienie,
- posiłek,

- ubranie,
- inna pomoc rzeczowa,
- usługi opiekuńcze,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- zasiłki celowe w formie biletu kredytowanego,
- sprawienie pogrzebu,
- pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie w naturze,
- uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych (w ramach usamodzielnienia)
- pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej (w ramach usamodzielnienia).

W roku oceny, 18 057 osób skorzystało ze świadczeń niepieniężnych, co stanowiło 31% ogółu osób, którym przyznano jakąkolwiek formę świadczenia z systemu pomocy społecznej. Liczba rodzin, które skorzystały z tej formy pomocy, wyniosła 13 609, a łączna liczba członków tych rodzin – 31 445. Najwyższy udział mieszkańców otrzymujących pomoc niepieniężną wśród otrzymujących pomoc ogółem (bez względu na formę pomocy) odnotowano w powiecie sławieńskim i świdwińskim – po 56%, zaś najniższy w powiecie myśliborskim – 19%. Warto podkreślić, że właśnie w powiecie myśliborskim widoczna jest największa zmiana w zakresie udzielanych świadczeń – najwyższy wzrost w zakresie liczby osób korzystających ze świadczeń pieniężnych oraz najwyższy spadek w zakresie liczby osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych (w stosunku do roku 2020 spadek aż o 23 p.p). W pozostałych powiatach zmiany oscylują wokół wartości ok 2,6 p.p, przy czym wiodącą tendencją jest spadek liczby osób korzystających z niepieniężnej formy wsparcia.

Wykres nr 9. Odsetek osób, którym przyznano świadczenia niepieniężne w liczbie osób, którym przyznano świadczenia ogółem w podziale na powiaty [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS-03-R za I-XII 2020 r.

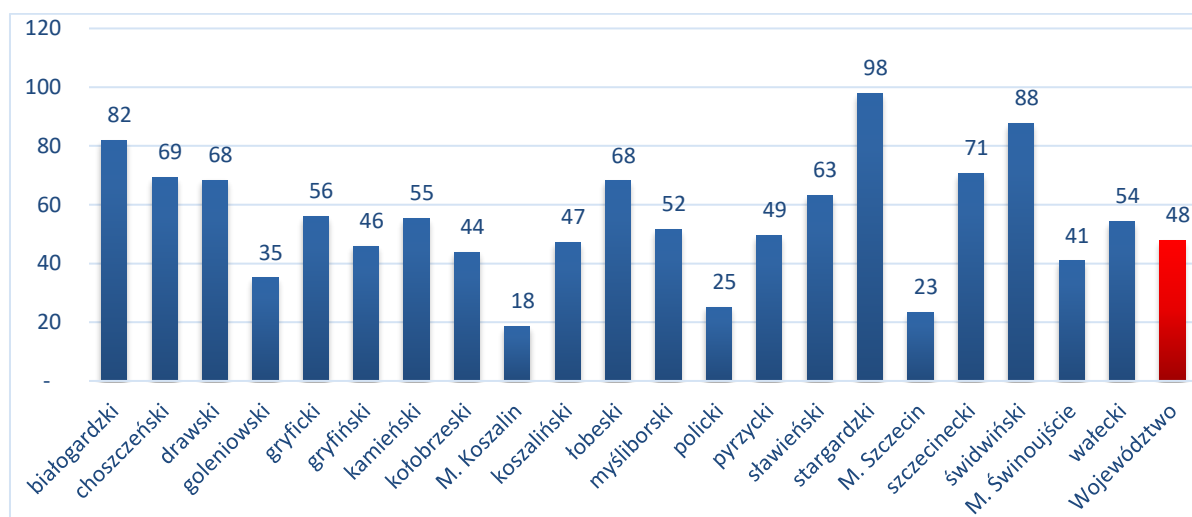
Wywiad środowiskowy

Podstawą do przyznania świadczeń z pomocy społecznej jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego. Uprawnienie do jego przeprowadzenia, z mocy ustawy, posiada tylko pracownik socjalny (art. 107 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; Dz.U.2021 poz. 2268, z późn. zm.).

Na podstawie danych uzyskanych w wyniku wypełnienia kwestionariusza, pracownik socjalny dokonuje diagnozy sytuacji klienta oraz planuje odpowiedni do jego potrzeb zakres wsparcia.

W 2021 r., w 40 394 rodzinach został przeprowadzony wywiad środowiskowy. W praktyce, zebrane podczas wywiadu informacje dotyczyły 80 035 osób prowadzących w tych rodzinach wspólne gospodarstwo. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców, liczba osób w rodzinach, w których przeprowadzono wywiad środowiskowy osiągnęła dla województwa wartość 48. Odnotowuje się znaczące różnice lokalne: 18 wywiadów w mieście Koszalinie (liczba minimalna, również w 2020 r.), 98 w powiecie stargardzkim (2020 r. – 57). Warto oddać, że w latach 2019-2020 maksymalną liczbę wywiadów – 95 – odnotowywano w powiecie świdwińskim. W roku oceny wartość ta spadła do 88.

Wykres nr 10. Liczba osób w rodzinach, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy, na każde 1000 mieszkańców, w podziale na powiaty

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Powody udzielania pomocy i wsparcia

W okresie 2012-2017, najczęstszymi powodami udzielenia pomocy i wsparcia w województwie zachodniopomorskim było ubóstwo oraz bezrobocie. W latach 2018-2021, niezmiennie na pierwszym miejscu wśród przyczyn przyznania pomocy pozostaje zjawisko ubóstwa, na drugim - długotrwała lub ciężka choroba, a dopiero na trzecim – bezrobocie (nieomal *ex aequo* z niepełnosprawnością). Zestawienie liczbowe rodzin, którym przyznano pomoc z powodu czterech najczęstszych przyczyn, wygląda następująco:

I. Ubóstwo	– 18 724 rodzin (53% z ogółu ²); w 2020 r. - 47% rodzin
II. Długotrwała/ciężka choroba	– 17 389 rodzin (49% z ogółu); w 2020 r. - 43% rodzin
III. Bezrobocie	– 13 453 rodzin (38% z ogółu); w 2020 r. - 33% rodzin
IV. Niepełnosprawność	– 13 129 rodzin (37% z ogółu); w 2020 r. – 33% rodzin

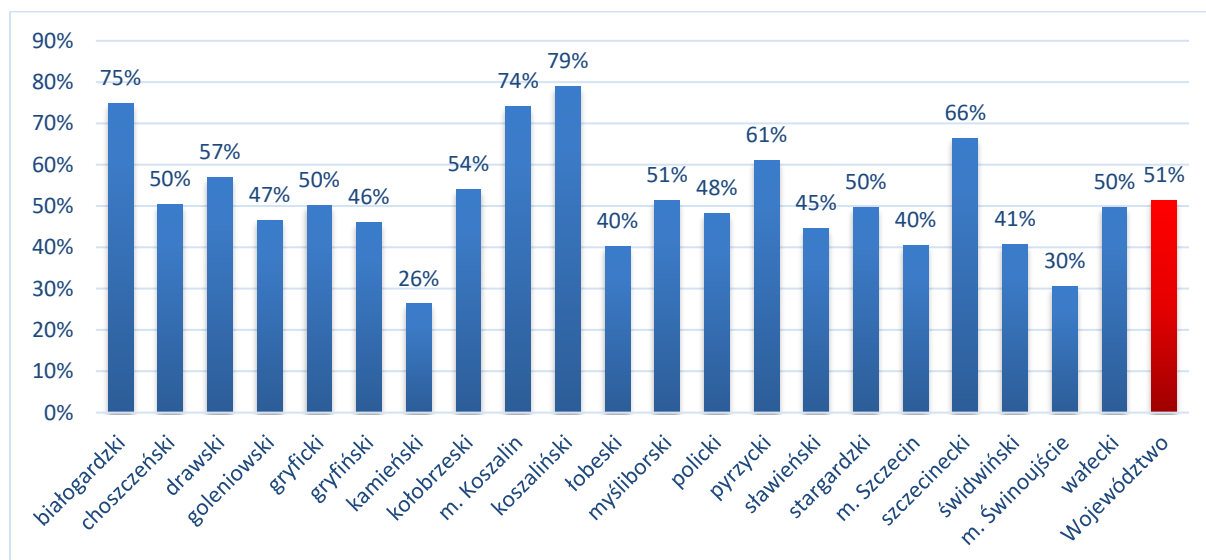
Najbardziej pomoc przyznawano z tytułu:

- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi – 48 rodzin,
- sieroctwa – 24 rodziny,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy – 15 rodzin,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej – 9 rodzin.

W roku oceny, w stosunku do 2020 r., zjawiska społeczne zobrazowane liczbą rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu zdarzeń losowych, narkomanii i sytuacji kryzysowych oscylowały wokół podobnych wartości liczbowych. Znaczącą różnicę widać natomiast w obszarze dotyczącym:

- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń z 5 568 w 2020 r. do 3 884 w roku 2021;
- potrzeby ochrony macierzyństwa – spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń z 3 790 w 2020 r. do 2 624 w 2021 r. w tym wielodzietności – spadek z 2 118 w 2020 r. do 1 564 w 2021 r.;
- przemocy w rodzinie – spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń z 398 w 2020 r. do 258 w 2021 r.;

Wykres nr 11. Odsetek osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia z powodu ubóstwa, w liczbie osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia ogółem, w podziale na powiaty [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS-03-R za I-XII 2021 r.

² Dane dotyczące liczby rodzin objętych poszczególnymi rodzajami świadczeń oraz ogółu rodzin korzystających ze świadczeń na podstawie sprawozdania MRiPS-03-R za I-XII 2021 r.

Usługi pomocy społecznej

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz - w miarę możliwości - zapewnienie kontaktów z otoczeniem.³

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Ośrodek pomocy społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

Rada gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również tryb ich pobierania.⁴

W ramach realizacji usług opiekuńczych, w 2021 r. z pomocy skorzystało 6 017 osób (w 2020 r. – 6 005, w 2019 r. – 6 522).

Do pozostałych usług świadczonych przez instytucje pomocy społecznej zalicza się, między innymi:

- poradnictwo specjalistyczne,
- pracę socjalną,
- interwencję kryzysową,
- kontrakt socjalny,
- specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Z danych przesłanych przez OPS wynika, że największa liczba osób skorzystała z usług w zakresie pracy socjalnej. Z tej formy pomocy skorzystały 23 458 rodziny, czyli 66% wszystkich rodzin, którym przyznano jakiegokolwiek świadczenie z pomocy społecznej. W porównaniu do 2020 r. – wartość wskaźnika wzrosła o 5 p.p.

Zestawienie najczęstszych form wsparcia udzielanego w 2021 r., wygląda następująco:

I.	Poradnictwo specjalistyczne	– 3 947 rodzin (2020 r. – 4 223)
II.	Projekt socjalny	– 3 376 osób (2020 r. – 1 036)
III.	Kontrakt socjalny	– 2 682 kontraktów (2020 r. – 3 078)
IV.	Interwencja kryzysowa	– 538 rodzin (2020 r. – 537)
V.	Usługi dla osób zaburz. psych. ⁵	– 463 osoby (2020 r. – 470)

Z analizy danych zebranych w sprawozdaniach OZPS wynika, że usługi pomocy społecznej w roku 2022 pozostaną na zbliżonym poziomie. Najprawdopodobniej ulegną nasileniu te formy, które odnoszą się do osób starszych oraz rodzin wielodzietnych.

³ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

⁴MRPiPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/uslugi-opiekuncze-i-specjalistyczne-uslugi-opiekuncze> (dostęp: 30.05.2022).

⁵ zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, realizowane przez gminę

2.1 GMINA – ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR

Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej

W skład świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej wchodzi kilka rodzajów zasiłków, m.in. stały, okresowy oraz celowy.

Zasiłek stały – zgodnie z art. 37 ustawy o pomocy społecznej przysługuje⁶:

- 1) pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- 2) pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej – różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej (701 zł) a dochodem tej osoby, z tym, że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 645 zł miesięcznie;
- w przypadku osoby w rodzinie - różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie (528 zł) a dochodem tej osoby.

Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie,

W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku stałego i renty socjalnej, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania, zasiłek stały nie przysługuje.⁷

W 2021 r. zasiłek stały otrzymało 8 901 osób (w 2020 r. – 9 419). Łączna kwota zasiłków stałych w 2021 r. wyniosła 48 579 253 zł (w 2020 r. – 51 612 848).

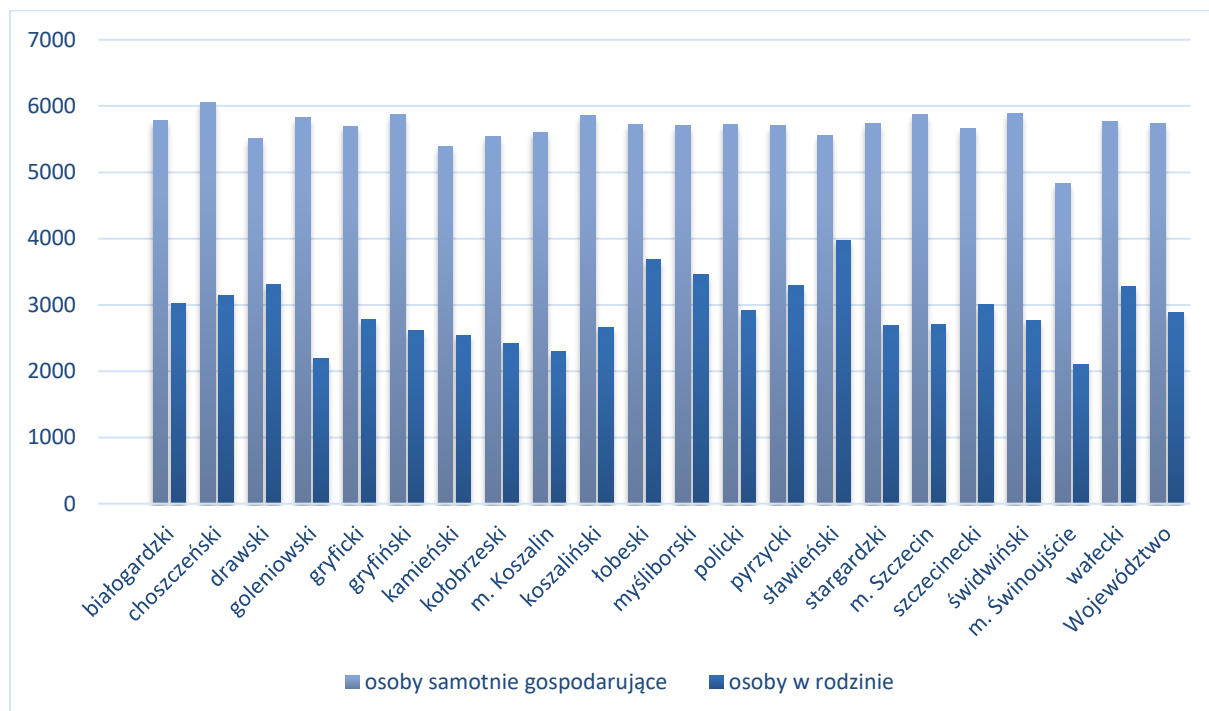
Przeciętna kwota zasiłku stałego, wypłacona osobom samotnie gospodarującym wyniosła 5 743 zł na rok, zaś osobom w rodzinie 2 887 zł na rok.

Widoczny jest systematyczny spadek liczby osób uprawnionych do korzystania z tej formy świadczeń.

⁶ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

⁷ MRPiPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilek-staly> (dostęp: 30.05.2022).

Wykres nr 12. Średnia kwota zasiłku stałego (w ujęciu rocznym) dla osoby samotnie gospodarującej oraz dla osoby w rodzinie, w podziale na powiaty [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Zasiłek okresowy (art. 38 ustawy o pomocy społecznej), przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego⁸:

- 1) osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- 2) rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek okresowy ustala się:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 418 zł miesięcznie⁹;
- w przypadku rodziny – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego, ustalona zgodnie z ust. 2, nie może być niższa niż 50% różnicy między:

- kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby;
- kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Jednocześnie, kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie.

⁸ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

⁹ MRPiPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilek-okresowy> (dostęp: 30.05.2022)

W przypadku podjęcia zatrudnienia przez osobę objętą kontraktem socjalnym pobierającą zasiłek okresowy, może być on wypłacany nadal, niezależnie od dochodu, do dnia wynikającego z decyzji przyznającej zasiłek okresowy, nie dłużej jednak niż do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba została zatrudniona. W tej sytuacji, zasiłek okresowy jest wypłacany niezależnie od dochodu, nie częściej niż raz na 2 lata.

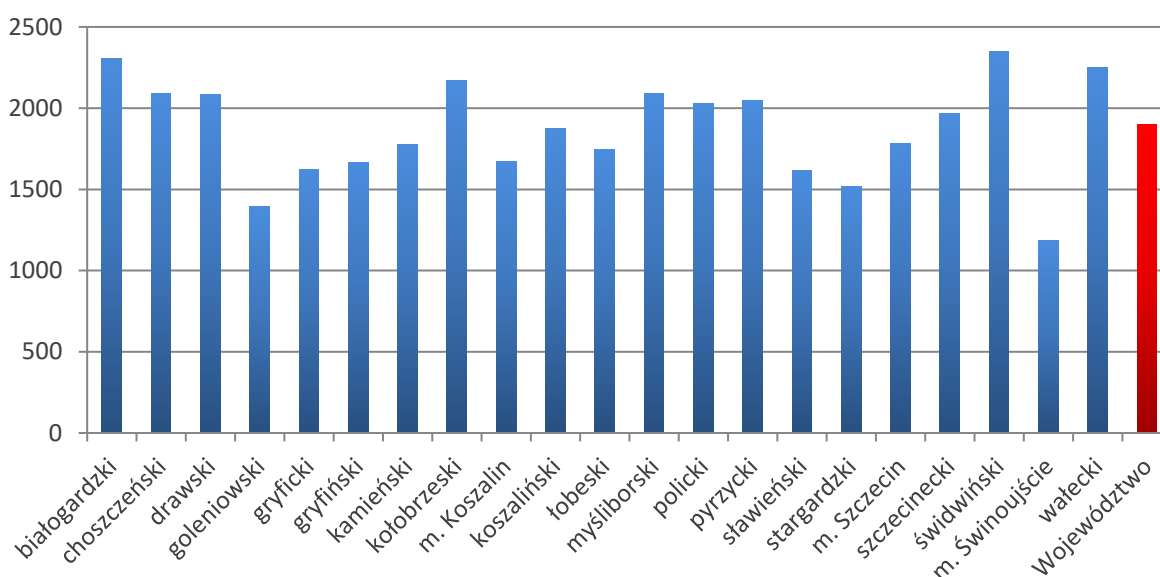
Okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy. Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć minimalne kwoty zasiłku okresowego.

Zasiłek okresowy może być przyznany w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku.

Zgodnie z danymi OZPS, w 2021 r., liczba osób, którym wypłacono świadczenie w ramach zasiłku okresowego wyniosła 13 602 (2020 r.- 15 253). Kwota świadczeń wyniosła 25 868 011 zł. Średnio, kwota zasiłku okresowego przyznana jednej osobie w okresie całego 2021 r. wyniosła 1 902 zł.

Zwraca uwagę rozpiętość uśrednionej wartości tego świadczenia w poszczególnych powiatach. W powiecie świdwińskim wynosiła ona 2 350 zł i była to najwyższa wartość w województwie. Najniższą wartość – 1 187 zł osiągała średnia wysokość wypłaconego zasiłku okresowego w mieście Świnoujściu. Rozbieżności te, wynikają z różnic z posiadanych przez mieszkańców powiatów dochodów.

Wykres nr 13. Średnia kwota zasiłku okresowego w roku 2021, w podziale na powiaty [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Średnia wysokość zasiłku okresowego, w zależności od przyczyny jego przyznania, na 1 osobę w 2021 r. wyniosła:

- bezrobocie – 2 037 zł (2020 – 1 980 zł),
- długotrwała choroba – 1 253 zł (2020 – 1 260 zł),
- niepełnosprawność – 868 zł (2020 - 937 zł),

- możliwość utrzymania uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego – 709 zł (2020 - 805 zł).

Zasiłek celowy Jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opatu, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Osobom bezdomnym i innym osobom nie posiadającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń zdrowotnych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne.

Zasiłek celowy może być przyznany również w formie biletu kredytowanego.

Zasiłek celowy może być przyznany również w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego. Wówczas może być wypłacany niezależnie od dochodu, przez okres do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba objęta kontraktem socjalnym, w trakcie jego realizacji, stała się osobą zatrudnioną.

Zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego

Świadczenie to może być przyznane osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego. W takim przypadku może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi.

Zasiłek celowy na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną

Świadczenie to może być przyznane osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej. W takim przypadku może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi.¹⁰

Specjalny zasiłek celowy

Świadczenie może być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium ustawowe - w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny. Świadczenie to nie podlega zwrotowi.

Zasiłek celowy na zasadach zwrotu

Świadczenie to może być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, ale pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku.¹¹

Zasiłek celowy w 2021 roku otrzymało 23 249 osób (w 2020 r.- 27 409 osób). Łączna wartość zasiłków tego rodzaju wyniosła w całym województwie 29 711 076 zł (w 2020 r. – 31 767 408 zł). Istotną zmianą w porównaniu do roku 2020 jest znaczący wzrost liczby osób korzystających z zasiłku celowego przyznawanego niezależnie od dochodów, na podstawie art. 39a ust. 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej. W roku oceny z tej formy pomocy skorzystały 23 osoby, a łączna kwota wypłaconych świadczeń

¹⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej

¹¹ MRPiPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilki-celowe> [dostęp: 31.05.2022]

wyniosła 23 143 zł, rok wcześniej były to zaledwie 2 osoby w koszt świadczeń wyniósł 130 zł. Prognoza na 2022 r przewiduje dalszy wzrost liczby korzystających (30 osób, 26 000 zł).

W roku oceny, na zasiłek celowy przyznany w ramach wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”, wydano w województwie 19 687 265 zł., tj. o 1 882 591 zł mniej niż w 2020 r.

Świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej

Katalog świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej obejmuje zapewnienie (m.in.):

- posiłku,
- schronienia,
- ubrania,
- sprawienia pogrzebu,
- pobytu w domu pomocy społecznej.

Świadczenie w formie posiłku, w roku oceny, otrzymywało 11 417 osób (15 287 w 2020 r.), w tym 8 623 dzieci (10 822 w 2020 r.). Łączny koszt posiłków wyniósł 11 485 932 zł (11 414 753 zł w 2020 r.). Średnia wartość posiłków przypadająca na 1 osobę korzystającą ze świadczenia w roku oceny to około 1 006 zł (746 zł w 2020 r.). W roku ubiegłym prognozowano nieznaczny wzrost liczby osób korzystających z tej formy wsparcia w 2021 r. W rzeczywistości nastąpił jednak znaczny spadek, szczególnie dotyczący liczby dzieci. Jest on prawdopodobnie spowodowany konsekwencjami wynikającymi z prowadzonej w 2021 roku nauki w trybie zdalnym. Dane te należy rozpatrywać łącznie ze znaczącym wzrostem kwoty, przyznanych w 2020 roku zasiłków celowych na zakup żywności z programu „Posiłek w szkole i domu”. Warto dodać, że analogiczna sytuacja miała miejsce w roku poprzednim.

Świadczenie w formie schronienia udzielone zostało 1 479 osobom (1 335 osobom w 2020 r.). Łącznie koszt tego rodzaju świadczeń wyniósł 4 594 243 zł, czyli średnia wartość usługi schronienia (na ogół sezonowego), przypadająca na jedną osobę wyniosła 3 106 zł (3 427 zł w 2020 r.). Oznacza to, przy wzroście liczby osób korzystającej z tej formy wsparcia, spadała kwota ponoszonych kosztów przypadające średnio na jedną osobę. W stosunku do roku 2020 spadek ten wyniósł 321 zł.

Pomoc w postaci ubrań otrzymały 43 osoby na łączną kwotę 9 080 zł, a w przeliczeniu na osobę wynosi 211 zł (226 zł w 2020 r.).

Świadczenie w postaci sprawienia pogrzebu, w skali całego województwa, przyznano 306 osobom. Łączny koszt świadczeń wyniósł 796 415 zł (635 638 zł w 2020 r.), zaś przeciętny koszt jednostkowy usługi kształtował się na poziomie 2 603 zł (2 362 zł w 2020 r.).

W 2021 r. na podstawie decyzji administracyjnych 3 255 osób (3 163 w 2020 r.) uzyskało miejsce pobytu w domu pomocy społecznej. Łączny koszt tego świadczenia w regionie, wyniósł 99 485 279 zł, a przeciętny koszt jednostkowy usługi (tzn. kwota przyznana jednej osobie na rok) kształtował się na poziomie 30 564 zł (28 435 zł w 2020 r.).

2.2 POWIAT - ZADANIA PCPR ORAZ MOPR

W tym podrozdziale przedstawiono analizę danych związanych z zadaniami realizowanymi przez powiatowe centra pomocy rodzinie oraz miejskie ośrodki pomocy rodzinie (w miastach na prawach powiatu), obejmujące:

- indywidualne programy pomocy;
- wspieranie rodziny i pieczę zastępczą;
- usamodzielnienie osób opuszczających pieczę zastępczą;
- rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnością.

Indywidualne programy pomocy

Indywidualne programy stosowane są wobec osób wymagających systemowych, długoterminowych działań specjalistycznych. W ramach udzielania tego typu wsparcia w 2021 r.:

- 254 osoby zdiagnozowane, jako sprawcy przemocy w rodzinie, zostały objęte programami oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych;
- 13 osób skorzystało z indywidualnych programów integracji cudzoziemców.

Wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz.U.z 2022 r. poz. 447, z późn. zm.) ukształtowała system pieczy zastępczej w Polsce. Sprawozdania przesyłane w ramach OZPS przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie zawierają informacje dotyczące liczby rodzin objętych pracą asystenta rodziny, liczby rodzin wspierających, liczby asystentów rodziny oraz odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Według danych zebranych ze sprawozdań OZPS, w 2021 r. w województwie zachodniopomorskim zatrudnionych było 196 asystentów rodziny (193 w 2020 r.). Pod ich opieką znajdowało się 2 292 rodzin (2 135 w 2020 r.). Znaczącym utrudnieniem i barierą skuteczności ich oddziaływań, wskazywanym przez asystentów, jest duża liczba rodzin przypadających na jednego specjalistę. Od 1 stycznia 2015 r. limit rodzin na 1 asystenta zmniejszono do 15 rodzin, jednak w ich opinii jest to ciągle zbyt dużo. Według asystentów, praca daje najlepsze efekty, jeśli liczba rodzin pod ich opieką nie przekracza 10. W województwie zachodniopomorskim, w roku oceny średnio na 1 asystenta przypadało 12 rodzin (2020 r. – 11).

Łączna liczba dzieci w pieczy zastępczej w 2021 r. wyniosła 3 203 dzieci, tj. 8 dzieci mniej niż w 2020 r. (w 2020 r. - 3 211 dzieci).

Ponadto, w rodzinnych domach dziecka przebywało 587 dzieci (2020 r. – 524), a w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – 816 dzieci (w 2020 r. – 832).

Tabela nr 2. Liczba dzieci w pieczy zastępczej wg form pieczy

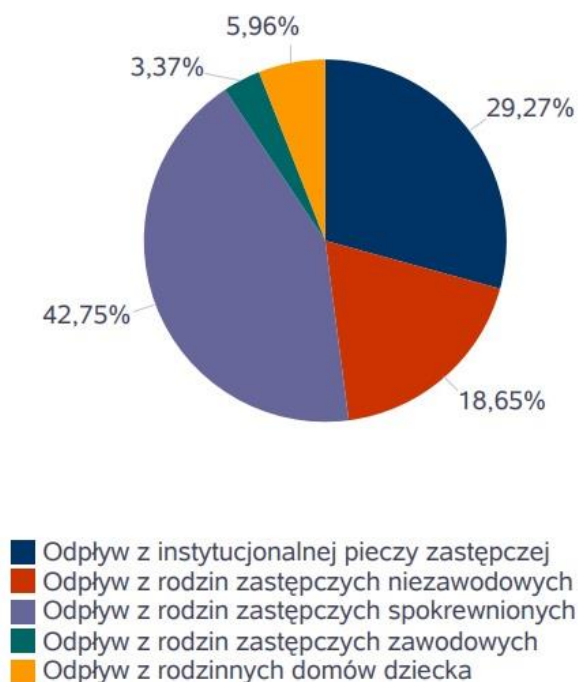
Forma pieczy	2020 r.	2021 r.
rodzinne domy dziecka	524	587
rodziny spokrewnione	1956	1930
rodziny zastępcze niezawodowe	841	856
rodziny zastępcze zawodowe – ogółem	414	417
rodziny zastępcze zawodowe – w tym pogotowie rodzinne	153	150
rodziny zastępcze zawodowe – w tym specjalistyczne	32	33

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS

Usamodzielnienie

W 2020 r., 386 usamodzielnianych opuściło różne formy pieczy zastępczej. Największy odpływ z pieczy zastępczej dotyczył usamodzielnianych opuszczających spokrewnione rodziny zastępcze – 165 osób oraz opuszczających instytucjonalne formy pieczy zastępczej – 113 osób.

Wykres nr 14. Struktura osób usamodzielnionych - opuszczających pieczę zastępczą

Źródło: OZPS

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹² wysokość pomocy na usamodzielnienie wynosi:

¹² Ustawa o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz.U.2022 r. poz. 447, tekst jednolity z dnia 31.05.2022 r.)

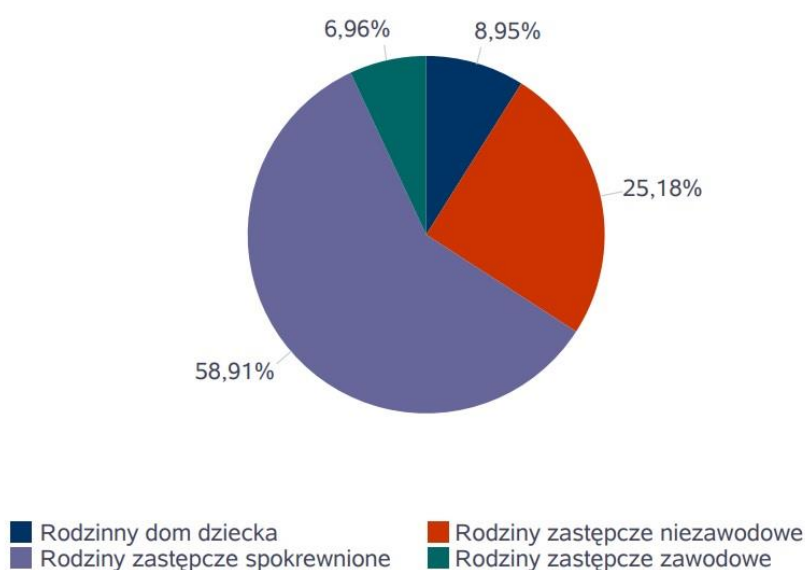
- 1) w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną – do dnia 31.05.2021 r. nie mniej niż 3 300 zł, od dnia 1.06.2021 r. nie mniej niż 3730 zł, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat;
- 2) w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną – nie mniej niż:
 - a. do dnia 31.05.2021 r. 6 600 zł, od dnia 01.06.2021 r. 7458 zł – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat,
 - b. do dnia 31.05.2021 r. 3 300 zł, od dnia 01.06.2021 r. 3 730 zł – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat,
 - c. do dnia 31.05.2021 r. 1 650 zł, od dnia 01.06.2021 r. 1 865 zł – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia, do dnia 31.05.2021 r. w wysokości nie niższej niż 1500 zł, od dnia 01.06.2021 r. w wysokości nie mniejszej niż 1 695 zł. W przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności pomoc do dnia 31.05.2021 r. wynosiła nie mniej niż 3 000 zł, a od 01.06.2021 r. nie mniej niż 3 390 zł.

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się osobie usamodzielnianej, jeżeli kontynuuje naukę. Wysokość tej pomocy wynosiła do dnia 31.05.2021 r. nie mniej niż 500 zł miesięcznie, natomiast od dnia 01.06.2021 r. jest to 566 zł.

Kwota wydatków na usamodzielnienie zależy od liczby osób usamodzielnianych w danym roku. Z powyższego wykresu wynika, iż najczęściej młodych ludzi opuściło pieczę tzw. spokrewnioną, stąd też największe koszty dotyczą rodzin zastępczych spokrewnionych – 2 178 688 zł, zaś najniższe, związane a z usamodzielnieniem osób z rodzin zastępczych zawodowych – 257 394 zł.

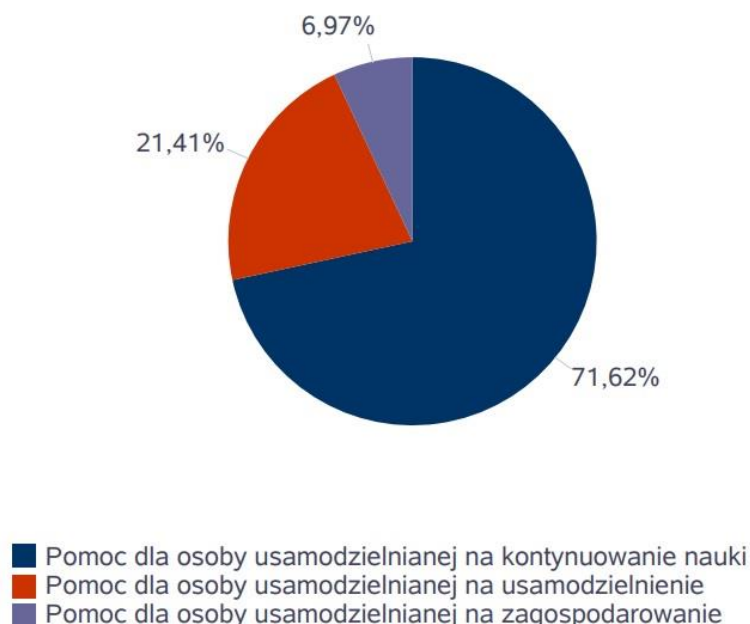
Wykres nr 15. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie w 2021 r. - procentowy udział wydatków wg rodzaju placówki

Źródło: OZPS

Analizując koszty usamodzielnienia wg rodzaju (przeznaczenia środków) łatwo zauważyć, że blisko 60% środków dotyczy pomocy dla osoby usamodzielnianej na kontynuowanie nauki, zaś najmniej na pomoc na zagospodarowanie.

Wykres nr 16. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie w 2021 r. - procentowy udział wydatków wg rodzaju usamodzielnienia

Źródło: OZPS

Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych

W ramach rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością, są realizowane zadania pomocowe, takie jak:

- pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się;
- turnusy rehabilitacyjne;
- zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny;
- program „Aktywny Samorząd” (pomoc dla OzN – studiujących i doksztalających się);
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki;
- dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika.

Ogólna kwota dofinansowania (PFRON, środki własne powiatów) na poziomie całego województwa, w 2021 r. wyniosła 48 887 898 zł (w 2020 r. – 42 892 954 zł). W poszczególnych podzadaniach, wartości pomocy oraz liczba osób korzystających z danej formy wsparcia, przedstawiają się następująco:

I.	Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się	– 5 438 662 zł; 904 osoby;
II.	Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych	– 4 251 874 zł, 2912 osób;
III.	Dofinansowanie na zakup przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego	– 10 308 505 zł; 7 101 osób;
IV.	Program „Aktywny Samorząd”	– 4 904 133 zł; 941 osób.

Ponadto, dofinansowano 124 imprezy (sportowe, kulturalne) o charakterze integracyjnym, w których udział wzięło 7 480 osób z niepełnosprawnością. Wartość dofinansowania wynosiła 550 233 zł. Najmniejsze koszty związane dotyczyły usług tłumacza języka migowego i tłumacza – przewodnika, na co przeznaczono łącznie 13 899 zł.

3. INNE RODZAJE POMOCY I ŚWIADCZEŃ

Ośrodki Pomocy Społecznej realizują zadania w zakresie świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego i dodatków mieszkaniowych.

Świadczenia rodzinne przyznawane są na warunkach określonych w ustawie o świadczeniach rodzinnych i są to:

- świadczenie wychowawcze;
- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- świadczenia opiekuńcze:
 - zasiłek pielęgnacyjny;
 - świadczenie pielęgnacyjne;
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

Świadczenie wychowawcze

Świadczenie wychowawcze ma na celu częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Prawo do świadczenia wychowawczego przysługuje:

- obywatelom polskim i cudzoziemcom;
- matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- do dnia ukończenia przez dziecko 18. roku życia;
- bez względu na dochody w wysokości 500 zł miesięcznie na drugie i kolejne dziecko;

Kwota świadczenia wychowawczego przysługuje za niepełny miesiąc w przypadku:

- urodzenia dziecka;
- ukończenia przez dziecko 18. roku życia lub
- gdy dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obydwójga rodziców rozwiedzionych, żyjących w separacji lub żyjących w rozłączeniu.

Łączna kwota świadczenia wychowawczego wypłacona w 2021 r. wyniosła 1 590 716 100 zł (w 2020 r. – 1 605 558 657 zł).

Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka;
- osobie uczącej się.

Zasiłek rodzinny przysługuje osobom do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia;
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia;
- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

W województwie zachodniopomorskim, w 2021 r., przeciętna, średnia liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka wyniosła 26 074 rodziny (31 975 w 2020 r.). Łączna kwotę zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami ogółem wypłaconych w ciągu 2021 r. osiągnęła wartość 120 534 836 zł (139 828 292 zł w 2020 r.)

Świadczenia opiekuńcze

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, przysługuje:

- 1) matce albo ojcu;
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka;
- 3) osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną, w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 4) innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Osobom, o których mowa w pkt 4, innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, świadczenie pielęgnacyjne przysługuje w przypadku, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- 1) rodzice osoby wymagającej opieki nie żyją, zostali pozbawieni praw rodzicielskich, są małoletni lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 2) nie ma innych osób spokrewnionych w pierwszym stopniu, są małoletnie lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 3) nie ma osób, o których mowa w pkt 2 i 3, lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała:

- nie później niż do ukończenia 18 roku życia lub
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia.

W 2021 r. świadczenie pielęgnacyjne wynosiło 1 971 zł miesięcznie, o 141 zł więcej niż 2020 r. Począwszy do 2017 r. kwota świadczenia pielęgnacyjnego podlega corocznej waloryzacji od 1 stycznia. Wskaźnikiem waloryzacji, o który wzrasta wysokość świadczenia pielęgnacyjnego, jest procentowy

wzrost minimalnego wynagrodzenia za pracę. Powiększoną o wskaźnik waloryzacji kwotę świadczenia zaokrągla się do pełnych złotych w górę.

W województwie zachodniopomorskim, w roku oceny, liczba świadczeń pielęgnacyjnych wyniosła 99 340, a koszt ich realizacji – 193 545 332 zł.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- osobie, która ukończyła 75 lat.

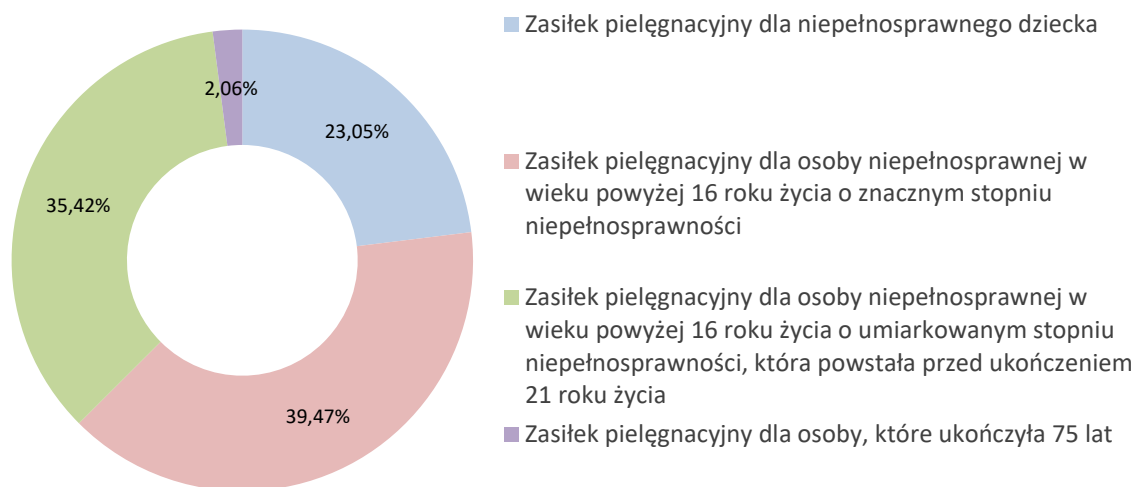
Wysokość zasiłku pielęgnacyjnego od 1 listopada 2019 r. wynosi 215,84 zł miesięcznie¹³. Co istotne, kwota zasiłku pielęgnacyjnego podlega weryfikacji co 3 lata, weryfikacja nie oznacza jednak obowiązkowej zmiany kwoty zasiłku. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2021 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny i specjalny zasiłek opiekuńczy, wysokości świadczeń rodzinnych oraz wysokości zasiłku dla opiekuna (Dz.U. z 2021 r. poz. 1481) wysokość zasiłku pielęgnacyjnego od 1 listopada 2021 r. utrzymano na poziomie 215,84 zł. Następną weryfikacja nastąpi w 2023 r.

Na zasiłki pielęgnacyjne w województwie, w 2021 r. przeznaczono łącznie kwotę 97 333 390 zł, w tym:

- dla niepełnosprawnego dziecka – 22 434 650 zł;
- dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności – 38 415 827 zł;
- dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia – 34 479 707 zł;
- dla osoby, która ukończyła 75 lat – 2 003 206 zł.

¹³ MRPiPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilek-pielegnacyjny> (dostęp 31.05.2022)

Wykres nr 17. Podział procentowy zasiłków w ramach zasiłku pielęgnacyjnego [zł] w roku 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Tabela nr 3. Liczba świadczeń opiekuńczych udzielonych w okresie 2017- 2021

Świadczenia opiekuńcze	Kwota świadczeń				
	2017	2018	2019	2020	2021
Zasiłek pielęgnacyjny - ogółem	74 481 984,00	76 188 424,00	90 557 114,00	98 836 970,00	97 333 390,00
Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka	16 068 960,00	16 766 097,00	19 965 486,00	22 098 949,00	22 434 650,00
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	32 317 497,00	32 506 557,00	38 344 764,00	40 203 860,00	38 415 827,00
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie, która ukończyła 75 lat	1 796 373,00	1 744 173,00	2 001 048,00	2 148 950,00	2 003 206,00
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia	24 299 154,00	25 171 597,00	30 245 816,00	34 385 211,00	34 479 707,00
Świadczenie pielęgnacyjne	86 887 116,00	98 102 651,00	116 472 825,00	157 748 666,00	193 545 332,00
Specjalny zasiłek opiekuńczy	12 209 438,00	11 162 792,00	10 773 633,00	7 342 725,00	4 204 843,00
Świadczenia opiekuńcze ogółem - Zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy	173 578 538,00	185 453 867,00	217 803 572,00	263 928 361,00	295 083 565,00

Źródło: OZPS

Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje:

- matce lub ojcu albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka w wieku do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia, jeżeli nie został przyznany rodzicom lub opiekunowi prawnemu dziecka.

W przypadku wystąpienia o przysposobienie więcej niż jednego dziecka lub urodzenia więcej niż jednego dziecka podczas jednego porodu, dodatek przysługuje na każde dziecko. Dodatek z tytułu urodzenia dziecka przysługuje, jeżeli matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży¹⁴.

Od 1 stycznia 2013 r. jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekroczy kwoty 1 922 zł netto. Powyższe zmiany wynikają z ustawy z dnia 12 października 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (poz. 1255).

W województwie zachodniopomorskim, w 2021 r., przeciętna, średnia liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka wyniosła 26 074 rodziny (31 975 w 2020 r.). Łączna kwotę zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami ogółem wypłaconych w ciągu 2021 r. osiągnęła wartość 120 534 836 zł (139 828 292 zł w 2020 r.)

Świadczenie alimentacyjne

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługują, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 900 zł¹⁵.

Liczba osób, korzystających z funduszu alimentacyjnego w roku oceny to 11 868 (12 439 w 2020 r.), liczba rodzin - 8 005 (8 403 w 2020 r.), a łączny koszt świadczeń z tej puli wyniósł 61 789 254 zł. Średnia, roczna wysokość świadczeń alimentacyjnych na dziecko wyniosła więc w przybliżeniu 7 719 zł, co daje miesięcznie świadczenie w wysokości 643 zł (dla porównania w 2020 r. było to kolejno 7 548 zł i 629 zł).

Dodatek mieszkaniowy zgodnie z Ustawą z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 172) przysługuje:

- najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych;
- osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego;
- osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom samodzielnych lokali mieszkalnych;
- innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowanego lokalu mieszkalnego i ponoszącym wydatki związane z jego zajmowaniem;
- osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny albo najem socjalny lokalu.

Dodatek mieszkaniowy przysługuje na podstawie tylko jednego z tytułów wymienionych powyżej i może być wypłacany, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego, w okresie 3 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego

¹⁴ MRPiPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/dodatek-z-tytulu-urodzenia-dziecka> (dostęp 01.06.2022)

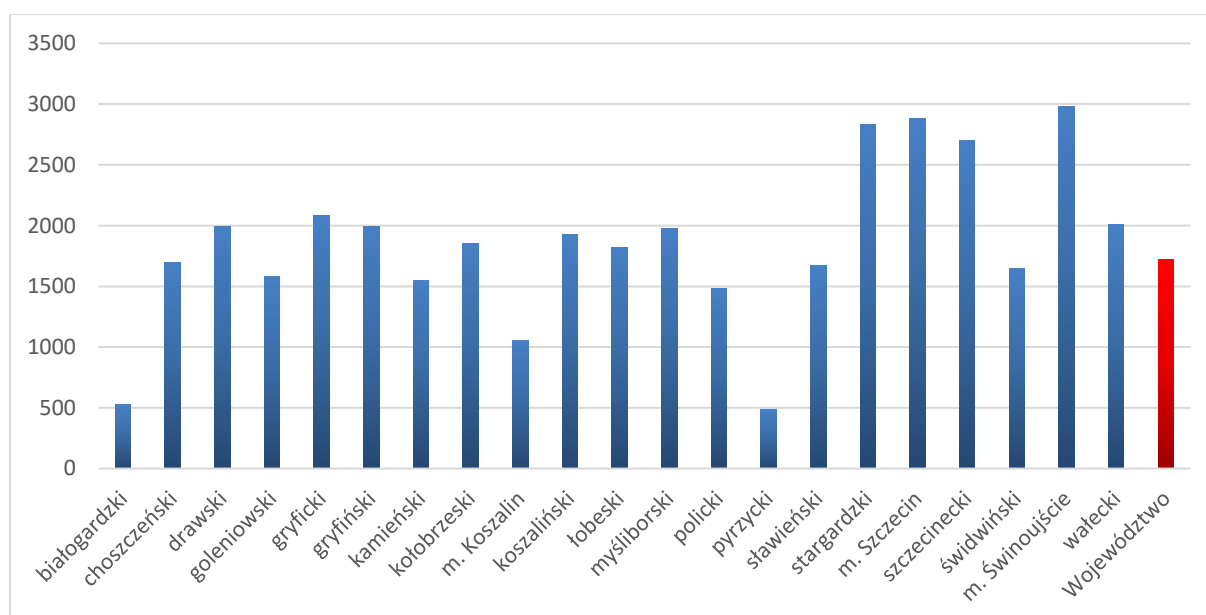
¹⁵ MRPiPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/wiadczenia-z-funduszu-alimentacyjnego> (dostęp 01.06.2022)

nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury (obowiązującej w dniu złożenia wniosku) w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty – w gospodarstwie wieloosobowym.

Z przedstawionych w ocenie zasobów pomocy społecznej danych wynika, iż liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy i świadczeń w formie dodatku mieszkaniowego wynosiła w 2021 r. – 21 770, a łączny koszt świadczeń wynosił 37 380 405 zł (w 2020 r. było to odpowiednio 19 256 i 31 494 595 zł).

Średnia roczna wartość świadczenia z tytułu dodatku mieszkaniowego na gospodarstwo domowe wyniosła 1 717 zł. Najniższą przeciętną wartość, 532 zł ponownie odnotowano w powiecie białogardzkim (w 2020 r. – 474 zł), najwyższą zaś, również analogicznie jak w roku ubiegłym – w wysokości 2 983,00 – w Mieście Świnoujście (w 2020 r. – 2 440 zł).

Wykres nr 18. Średnia kwota świadczenia dodatku mieszkaniowego w porównaniu do średniej wojewódzkiej na gospodarstwo domowe w roku 2021 r. w podziale na powiaty [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

4. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY SPOŁECZNEJ

Katalog zasobów instytucjonalnej pomocy społecznej obejmuje następujące placówki:

- środowiskowe domy samopomocy,
- dzienne domy samopomocy,
- noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych i schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, ogrzewalnie,
- kluby samopomocy,
- domy pomocy społecznej,
- mieszkania chronione,
- ośrodki interwencji kryzysowej,
- jednostki specjalistycznego poradnictwa,
- placówki wsparcia dziennego,
- placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- centra integracji społecznej,
- kluby integracji społecznej,
- warsztaty terapii zajęciowej,
- zakłady aktywności zawodowej.

Zebrane w regionie informacje dotyczą jednostek i placówek, które są prowadzone przez samorządy oraz organizacje pozarządowe (NGO). Nie we wszystkich ankietach wypełniono dane finansowe dotyczące utrzymania instytucji (w przypadku placówek prowadzonych przez NGO). Ponadto, poniżej zostały opisane wybrane instytucje pomocy i wsparcia w województwie. Dane dotyczące pozostałych instytucji znaleźć zawarte są w aneksie [str. 52-55].

Środowiskowe domy samopomocy

42 środowiskowe domy samopomocy (ŚDS) świadczą usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

Ogólna liczba miejsc w ŚDS, w roku oceny wynosiła 1 619 (w 2020 r. – 1 549), natomiast liczba osób korzystających zwiększyła się 1 660 w 2020 r. do 1 729 w 2021 r. Ponadto, wg stanu na 31 grudnia 2021 r., 53 osoby oczekiwały na miejsce w placówce, jest to o aż o 21 osób więcej niż w roku ubiegłym.

Prognozy na rok 2022 wskazują, iż liczba ŚDS pozostanie na podobnym poziomie. Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek w województwie zachodniopolskim wyniósł 37 796 844 zł.

Średnio, na utrzymanie jednego miejsca wydano rocznie 23 346 zł, co w skali miesiąca daje średnią kwotę 1 945 zł.

Noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych i schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, ogrzewalnie

W roku oceny działało na terenie województwa 31 placówek (noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych i schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, ogrzewalnie). Jednostki samorządu terytorialnego prowadziły 9 placówek. Pozostałe 22 były prowadzone przez NGO. Liczba miejsc w noclegowniach, schroniska dla osób bezdomnych i schroniska dla osób bezdomnych

z usługami opiekuńczymi wyniosła ogółem w 2021 r. wyniosła 924 (w 2020 r. - 948), a liczba korzystających - 1 726 (w 2020 r. - 1 932). W wyniku eksmisji, do ww. jednostek nie skierowano żadnej osoby (2020 r. - 6). Koszt roczny utrzymania ich wyniósł 7 532 969 zł. Średnio, na utrzymanie jednego miejsca wydano rocznie 8 153 zł, co w skali miesiąca daje średnią kwotę ok. 679 zł. Liczba miejsc w ogrzewalniach wyniosła ogółem w 2021 r. 84 (w 2020 r. - 108), a liczba korzystających - 978 (w 2020 r. - 647 osoby). Koszt roczny utrzymania tej placówki wyniósł 843 987 zł. Średnio, na utrzymanie jednego miejsca wydano rocznie 10 047 zł, co w skali miesiąca daje średnią kwotę ok. 837 zł.

Domy pomocy społecznej

Dom pomocy społecznej (DPS) świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez dom uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności. Dom pomocy społecznej może również świadczyć usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób w nim niezamieszkujących.

Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, dzielą się na następujące typy [dla]:

- osób w podeszłym wieku,
- osób przewlekłe somatycznie chorych,
- osób przewlekłe psychicznie chorych,
- dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie,
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
- osób niepełnosprawnych fizycznie,
- osób uzależnionych od alkoholu.

Decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą opłatę za pobyt w DPS wydaje organ gminy właściwej dla tej osoby (tj. organ gminy prowadzącej dom pomocy społecznej lub starosta powiatu prowadzącego dom pomocy społecznej, a przypadku regionalnych domów pomocy społecznej decyzję wydaje marszałek województwa) w dniu jej kierowania do domu pomocy społecznej¹⁶.

W 2021 r. na terenie województwa zachodniopomorskiego działały 32 domy pomocy społecznej zapewniając ogółem 4 006 (tyle samo, co w roku poprzednim). Liczba osób korzystających z DPS wyniosła 4 237 (w 2020 r. 4 464). Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r., 284 osoby oczekiwały na miejsce w tego typu placówce, przy czym na koniec roku ubiegłego było to aż 546 osób. W roku oceny liczba decyzji odmownych wyniosła 52 (w 2020 r.- 25).

Roczny koszt prowadzenia i utrzymania DPS-ów w województwie zachodniopomorskim w 2021 r. wyniósł 228 164 101 zł (w 2020 r. - 225 702 261 zł), średnioroczny koszt utrzymania jednego miejsca wynosił 56 956 zł (w 2020 r. - 56 341 zł).

¹⁶ MRPiPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/dom-pomocy-spoecznej> (dostęp 01.06.2022)

Wskaźnik zaspokojenia zapotrzebowania na miejsca w domach pomocy społecznej w gminach i miastach na prawach powiatu, w 2021 r. wyniósł blisko 93%, co stanowi znaczącą różnicę w stosunku do lat ubiegłych. Należy jednak podkreślić, że wartość ta DPS (wskaźnik obliczany jako stosunek liczby osób umieszczonych w DPS do sumy liczby osób umieszczonych w DPS i liczby oczekujących, pomnożony przez 100) stanowi średnią obliczoną dla całego województwa. W poprzednich latach deficyt miejsc występował głównie w Szczecinie i w powiecie goleniowskim, gdzie wartość wskaźnika wynosiła 18%. W roku oceny najniższy wskaźnik odnotowano w Mieście Szczecinie (56,21%), powiecie gryfińskim (62,22%) oraz Mieście Koszalin (62,5%).

Tabela nr 4. Wskaźnik nasycenia usługami DPS w okresie 2018- 2021

Grupa osób	Wskaźnik nasycenia usługami w DPS-ach wyrażony w %			
	2018	2019	2020	2021
ogółem	61,59	57,03	48,74	92,97
osoby w podeszłym wieku	71,14	62,81	50,48	92,55
osoby przewlekle somatycznie chore	68,40	61,97	53,24	91,18
osoby przewlekle psychicznie chore	28,49	34,21	35,58	91,83
osoby dorosłe niepełnosprawne intelektualnie	52,52	50,00	31,15	97,67
dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie		66,67	50,00	84,62

Źródło: OZPS

Mieszkania chronione

Mieszkanie chronione przysługuje osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub też zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną¹⁷.

W 2021 r., mieszkania chronione funkcjonowały w 17 gminach. Liczba miejsc ogółem w tych placówkach wynosiła 280, a korzystało z nich 301 osób (w 2020 r. odpowiednio 249 i 259).

¹⁷ MRPiPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/mieszkanie-chronione> (dostęp 01.06.2022)

Placówki opiekuńczo – wychowawcze ogółem

W świetle ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej to interwencyjne (pogotowie opiekuńcze), rodzinne (rodzinny dom dziecka), socjalizacyjne (dom dziecka), wielofunkcyjne, wsparcia dziennego, zapewniają dzieciom:

- całodobową opiekę i wychowanie;
- zaspokajają ich niezbędne potrzeby, w szczególności bytowe, rozwojowe, emocjonalne, społeczne, religijne i zdrowotne;
- umożliwiają kontakt dziecka z rodzicami i innymi bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- powrotu dzieci do rodziny;
- korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych;
- dostęp do kształcenia dostosowanego do ich wieku i możliwości rozwojowych.

Placówki te dysponowały w 2021 r. łącznie 783 miejscami (w 2020 r. – 833), a liczba osób z nich korzystających wynosiła 816 (w 2020 r. – 827). Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek opiekuńczo – wychowawczych wyniósł 56 700 285 zł, w tym placówek typu rodzinnego - 1 479 014 zł. Podobnie jak w roku ubiegłym, z danych zebranych w sprawozdaniach OZPS wynika, że zapotrzebowanie na placówki opiekuńczo wychowawcze w 2022 r. spadnie. Można to uzasadniać ogólnie malejącą liczbą dzieci oraz wdrażaniem deinstytucjonalizacji. Wyjątkiem są placówki typu rodzinnego, których liczbę planuje się utrzymać na tym samym poziomie (planowane jest utrzymanie ich liczby na tym samym poziomie).

5. KADRA JEDNOSTEK POMOCY SPOŁECZNEJ

Analiza danych dotyczących kadry ośrodków pomocy społecznej (OPS) i powiatowych centrów pomocy rodzinie (PCPR) w województwie zachodniopomorskim wskazuje, iż w 2021 roku, ogółem we wszystkich rodzajach placówek zatrudnionych było 6 917 osób. Na stanowiskach kierowniczych (dyrektor jednostki, jego zastępcy, kierownicy) zatrudniano 453 osoby. Wskaźnik obliczany jako stosunek liczby pracowników socjalnych posiadających specjalizację I lub II stopnia w zawodzie pracownik socjalny do liczby wszystkich pracowników socjalnych osiągnął w roku 2020 poziom 44,98%.

6. ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ I W INNYCH OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W BUDŻETACH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Wydatki ogółem na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w województwie zachodniopomorskim w 2021 r., tj. roku oceny, oszacowano na poziomie 3 335 762 947 zł (w 2020 r. – 3 360 393 025 zł).

Środki finansowe na wydatki w polityce społecznej zebrane ze sprawozdań OZPS można podzielić na następujące działy:

- Rodzina;
- Ochrona zdrowia;
- Pomoc społeczna;
- Pozostałe zadania polityki społecznej;
- Edukacyjna opieka wychowawcza.

Ochrona zdrowia

Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej w obszarze ochrony zdrowia dotyczyły przeciwdziałania alkoholizmowi oraz przeciwdziałania narkomanii.

Ogółem w roku oceny sięgnęły kwoty 38 543 606 zł. W ramach rozdziału 85154 – na Przeciwdziałanie alkoholizmowi (środki gminy/środki powiatu, własne i zewnętrzne) wydano w 2021 r. 36 713 839 zł. Z kolei wydatki w ramach rozdziału 85153 – Przeciwdziałanie narkomanii (środki gminy/środki powiatu, własne i zewnętrzne) osiągnęły w 2021 r. poziom 1 829 767 zł.

Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej

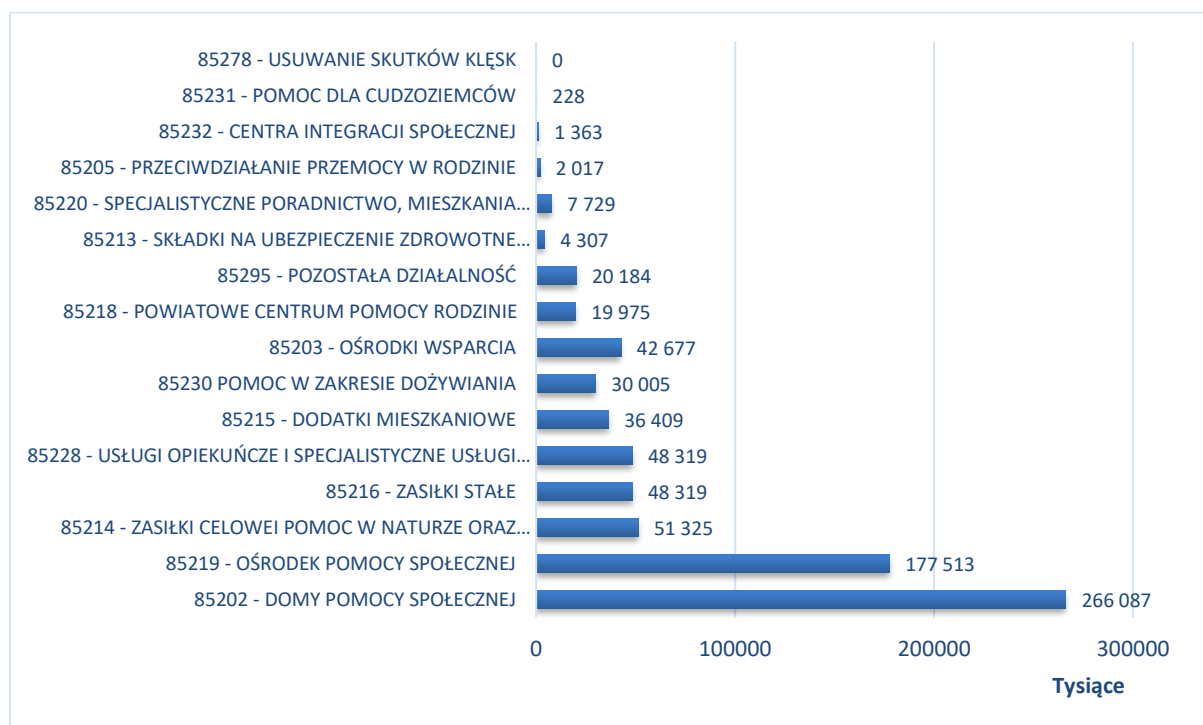
Największą część wydatków pochłonęła pozostała działalność w zakresie polityki społecznej (paragraf 85395) – 36 979 654 zł. Najmniejszy udział w wydatkach tego działu stanowiły środki zaksięgowane w rozdziale 85321 – Zespoły orzekania o niepełnosprawności – 6 272 747 zł. Co istotne, w porównaniu do roku 2020, w roku oceny nastąpiły znaczące zmiany w następujących grupach wydatków:

- Klęski żywiołowe – z 92 746 zł w 2020 r. na 0 zł w 2021 r.;
- Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie – z 1 403 460 zł w 2020 r.; na 2 017 384 zł w 2021 r. (o 613 924 zł więcej);
- Pomoc dla cudzoziemców – z 129 571 zł w 2020 r. na 227 877 zł w 2021 r. (o 98 306 zł więcej);

- Pozostała działalność – z 14 234 379 zł w 2020 r. na 20 183 555 zł w 2021 r. (o 5 949 176 zł więcej).

Struktura wszystkich wydatków na zadania w ramach działu „853 Pozostałe zadania w zakresie pomocy społecznej” w 2021 r. przedstawiona została w szczegółowej tabeli, znajdującej się na końcu niniejszej sekcji.

Wykres nr 19. Wydatki w ramach działu „852-pomoc społeczna”

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS 2021

Rodzina

Suma wydatków w dziale „855 Rodzina” w 2021 r. osiągnęła poziom 2 444 174 997 zł. Największą część wydatków pochłonęło świadczenie wychowawcze (paragraf 85501) – 1 599 763 327 zł. Natomiast, nie zaksięgowano żadnych środków w rozdziale 85507 – dzienni opiekunowie. Znaczące zmiany zaobserwowano w ramach dwóch grup kosztów:

- Wspieranie rodziny – z 75 884 490 zł w 2020 r. na 17 723 684 zł w 2021 r. (o 58 160 806 zł mniej);
- Tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych – z 1 048 675 zł w 2020 r. na 2 177 263 zł w 2021 r. (o 1 128 588 zł więcej).

Struktura wszystkich wydatków na zadania w ramach działu „855 Rodzina” w 2021 r. przedstawiona została na poniższym wykresie. Szczegółowa tabela zawierająca dane z tego zakresu znajduje się w aneksie na końcu raportu.

Wykres nr 20. Wydatki w ramach działu „855 Rodzina”

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS 2021

7. WNIOSKI I REKOMENDACJE

1. Zgodnie z danymi GUS i tendencjami obszaru geopolitycznego Polski, notowany jest (i jest to tendencja stała) wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności ogółem. Zgodnie z danymi GUS, na przestrzeni minionego ćwierćwiecza najszybciej starzeje się ludność w woj. opolskim, zachodniopomorskim i śląskim. Na dzień 31 grudnia 2021 r., liczba ludności woj. zachodniopomorskiego wyniosła 1 676 920 osób (w 2020 – 1 688 047) tj. 4,43% ogółu ludności Polski (38 080 411) i lokowało województwo na 11. miejscu w kraju. Gęstość zaludnienia osiągnęła poziom 73 osób na km² i jest wartością znacząco niższą niż średnie zaludnienie w Polsce (123 osoby na km²). Zmiany w strukturze wiekowej ludności wskazują na nieuchronny proces starzenia się społeczeństwa. Maleje udział dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności, natomiast rośnie udział osób starszych. Podobne tendencje są widoczne na terenie całej Polski. Wyzwania dla sfery pomocy społecznej w obszarze demografii na Pomorzu Zachodnim, dotyczą w szczególności:
 - zapewnienia skutecznego, efektywnego systemu, szeroko rozumianego wsparcia dla osób zależnych i ich opiekunów,
 - zwiększenie dostępności do usług na terenach słabo zurbanizowanych, oddalonych od miast - siedzib gmin i powiatów;
 - wykorzystanie potencjału seniorów,
 - wsparcia rodziny w pełnieniu funkcji, w celu zwiększenia szans rodzin na decyzję o dzietności,
 - tworzeniu warunków rozwoju młodych ludzi, mających wpływ na ich wybory życiowe związane z założeniem rodziny i pozostaniem na terenie województwa.
2. W 2021 roku nastąpił ponad 9%-owy spadek liczby środowisk korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Oznacza to, że istnieje stała, utrzymująca się od lat tendencja spadku osób i rodzin korzystających ze wsparcia systemu pomocy społecznej. Zatrzymaniu uległa natomiast tendencja spadkowa liczby klientów pomocy społecznej, korzystających ze świadczonej pomocy długotrwale. W roku oceny, liczba ta wzrosła o 0,7 p.p. w stosunku do roku 2020 r., osiągając poziom zbliżony do 2019 r. Uwagę zwraca także zmiana w strukturze korzystania ze wsparcia. Niepokojący jest wyraźny wzrost udziału liczby rodzin objętych świadczeniami pieniężnymi, w stosunku do ogółu rodzin korzystających ze wsparcia (79% w roku oceny do 71% w 2020 r). Ponadto, znacząco wzrosła liczba wypłacanych zasiłków celowych, przyznawanych niezależnie od dochodu (przewidywana jest dalsza tendencja wzrostowa). W zakresie liczby rodzin korzystających ze świadczeń niepieniężnych utrzymuje się tendencja spadkowa.

W 2021 roku niezmiennie na pierwszym miejscu wśród przyczyn przyznania pomocy pozostaje zjawisko ubóstwa, na drugim - długotrwała lub ciężka choroba, na trzecim – bezrobocie. Czwartym powodem była niepełnosprawność. Znaczącemu zmniejszeniu uległa liczba rodzin objętych wsparciem z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa (w tym wielodzietności), jak też z powodu przemocy domowej.

Zmiana w strukturze klientów pomocy społecznej, z przesunięciem akcentu na osoby niesamodzielne, z powodu długotrwałej choroby jak i niepełnosprawności, staje się wyzwaniem dla kadry pomocy społecznej, szczególnie w zakresie rozwoju usług dostosowanych do potrzeb tej grupy. Jednocześnie, pomimo starzenia się społeczeństwa, jak również wzrostu liczby klientów pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby i niepełnosprawności, liczba przyznawanych usług opiekuńczych pozostaje niska. W 2021 r. z pomocy skorzystało 6 017 osób, w 2020 r. – 6 005, w 2019 r. – 6 522. Zmniejszeniu uległa także liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi (o 7 osób mniej niż w 2020 r.). Co istotne, nadal mniej niż 50% gmin oferuje swoim klientom usługi specjalistyczne w ramach zadań zleconych skierowanych do osób z zaburzeniami psychicznymi. Brak dostępu do tej formy wsparcia jest niepokojący, ze względu na fakt, że województwo zachodniopomorskie charakteryzuje najwyższy w Polsce wskaźnik osób, których zgon jest związanych z kryzysami psychicznymi¹⁸.

W 2021 roku, o 25 wrosła liczba miejsc w środowiskowych domach samopomocy, nadal jednak były osoby oczekujące na możliwość skorzystania z tego rodzaju usług. Ponadto, zmniejszyła się liczba miejsc w Dziennych Domach Pomocy (z 1 056 w 2020 r. do 991 w 2021 r.) a wraz z nią, liczba osób korzystających z tej formy wsparcia. Niepokojący, szczególnie wobec rzeczywistości społecznej związanej z pandemią COVID-19, jest również spadek liczby osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego (2021 r. - 3 947, 2020 r. - 4 223).

Znacząco i systematycznie rośnie liczba udzielonych świadczeń pielęgnacyjnych (w 2021 r. - 99 340, w 2020 r. - 87 194, w 2019 r. - 74 120). Tak duży wzrost liczby udzielonych świadczeń przeznaczonych dla osób sprawujących opiekę nad osobą zależną może tłumaczyć zmniejszającą się liczbą usług opiekuńczych. Sytuacja generuje jednak nowe wyzwania dotyczące wsparcia, obok osoby zależnej, także jej opiekunów.

3. W roku 2021 utrzymała się tendencja spadkowa dotycząca tzw. aktywnych form wsparcia udzielanego klientom pomocy społecznej, widoczna w liczbie zawartych kontraktów socjalnych

¹⁸ ZUW, "Analiza stanu i skuteczności pomocy społecznej w województwie zachodniopomorskim za 2020 rok" <https://www.szczecin.uw.gov.pl/download.php?type=article&id=15437&download=36954> (dostęp 20.06.2021 r.).

- w roku oceny prowadzono pracę socjalną w oparciu o 2 373 kontrakty, natomiast w 2020 r. 2 614 (wartość dotyczy łącznie części A i B kontraktu). Maleje także liczba realizowanych projektów socjalnych, w roku oceny zrealizowano ich zaledwie 66 (2020 r. – 71). Zwiększeniu uległa liczba rodzin objętych pracą socjalną – z 23 902 w 2020 r. do 24 039 w 2021 r. Jednocześnie zmianie praktycznie nie uległa liczba świadczeń interwencji kryzysowej (2021 r. – 538, 2020 r. – 537), a łączna liczba osób korzystających z ośrodków interwencji kryzysowej spadła z 1 740 w 2020 r. do 1 685 w roku oceny. Obszar aktywnych form wsparcia wymaga szczególnej analizy w latach następnych, w tym z uwzględnieniem skutków pandemii oraz kryzysu związanego z falą uchodźców z Ukrainy. W tym kontekście – obszar interwencji kryzysowej staje się dla samorządu województwa wyzwaniem, jako kwestia do szerszej koordynacji i rozwoju w najbliższych latach.

4. Systematyczny spadek ogólnej liczby klientów pomocy społecznej, w sposób naturalny powinien przełożyć się na mniejsze obciążenie kadry pomocy społecznej. Niestety, ze względu na ciągle wysoką liczbę klientów długotrwale bezrobotnych (pozostających w ubóstwie i wykluczeniu), a także na silnie zwiększoną liczbę rodzin wymagających wsparcia, co wymaga innego rodzaju zaangażowania, wraz z poszukiwaniem nowych narzędzi skutecznego oddziaływania socjalizującego wobec beneficjentów pomocy. Ponadto, zgodnie z zapisami zmieniających się aktów prawnych (ustawy o pomocy społecznej oraz rozporządzenia w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego), przed pracownikami socjalnymi staną wyzwania w zakresie pogłębionej diagnozy rodzin korzystających ze wsparcia. Zmieniająca się struktura klientów w sposób znaczący rozszerza krąg osób korzystających ze wsparcia, zmianie ulegają również potrzeby i oczekiwania klientów. Wymogi postawione przed kadrą pomocy społecznej zintensyfikują zapotrzebowanie na nowe kompetencje oraz narzędzi wsparcia. Podkreślenia wymaga także zmniejszanie się zasobów kadrowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. W roku oceny, w JOPS z terenu województwa zachodniopomorskiego zatrudniały łącznie 6 917 osób (2020 r. – 6 951).
5. W roku oceny, w stosunku do 2020 r. liczba asystentów rodziny uległa zwiększeniu o 3 osoby. Zwiększyła się także liczba rodzin objętych asystenturą. Jeden asystent obejmował swoim wsparciem średnio około 12 rodzin – w roku bieżącym wartość ta wynosiła 11. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2021 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (oraz ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o ochronie zdrowia psychicznego), pogłębiła nierówności pomiędzy przywilejami asystentów rodzin a pracownikami socjalnymi. Niekorzystnym jest fakt, że asystent rodziny jest kierowany głównie do tych rodzin, które są zagrożone odbiorem dzieci, nie podejmują natomiast działań profilaktycznych, np. w rodzinach zagrożonych rozpadem,

gdzie problemy nie osiągnęły jeszcze znacznego stopnia nasilenia. W 2021 roku, na terenie województwa nadal funkcjonowało jedynie 6 rodzin wspierających, co oznacza, że jest to ciągle bardzo rzadko wykorzystywana forma wsparcia. Pozytywnym sygnałem jest prognoza zwiększenia zasobu w 2022 r. o kolejne dwie rodziny. Korzystnym zjawiskiem jest systematyczny wzrost liczby placówek, miejsc i osób korzystających z usługi wsparcia w placówkach wsparcia dziennego. W roku oceny, liczba miejsc ponownie wzrosła, tym razem aż o 1 173 (w 2020 r., w stosunku do 2019 - o 451), zapewniając łącznie 6 321 miejsc. Liczba dzieci korzystających, również wzrosła. Ponownie, jak w roku ubiegłym, uczestnicy nie w pełni wykorzystali dostęp do tej formy wsparcia – korzystających było łącznie 4 822 osób (o 537 więcej niż w 2020 r.). Nie można jednak zakładać, że zapotrzebowanie na miejsca w placówkach dziennego wsparcia zostało wyczerpane. Przede wszystkim należy podkreślić, że dostępność w poszczególnych powiatach jest zróżnicowana. Z danych wynika, że w latach ubiegłych liczba oferowanych w konkretnych gminach miejsc również ulegała dość dużym zmianom (w jednym – wzrosła, w innych – zmalała). Można zatem zakładać, że na poziomie lokalnym nadal trwa proces diagnozy potrzeb w tym zakresie i aktywnego dostosowywania poziomu oferowanych usług.

6. Łączna liczba dzieci w pieczy zastępczej w 2021 r. wyniosła 3 203 dzieci, tj. 8 dzieci mniej niż w 2020 r. (w 2020 r. – 3 211, w 2019 r. – 3 219, w 2018 r. – 3 718, w 2017 r. – 3 960). Ponadto, w rodzinnych domach dziecka przebywało 587 dzieci (2020 r. – 524), a w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – 816 dzieci (w 2020 r. – 832, w 2019 r. – 846). Przy zmniejszającej się liczbie dzieci, rośnie koszt utrzymania placówek. W 2020 roku, łączny, roczny koszt prowadzenia placówek całodobowej opieki wyniósł w województwie 54 862 946 zł, w 2021 - już 56 700 285 zł, co oznacza, że średni, roczny koszt utrzymania jednego dziecka wynosił w 2021 r. - 69 496 zł (ok. 5 790 miesięcznie).
7. Tendencja wzrostowa widoczna jest w zakresie wsparcia oferowanego cudzoziemcom. W roku oceny zwiększyła się liczba osób korzystających z indywidualnych programów integracji cudzoziemców, korzystających z pomocy dla cudzoziemców ze statusem uchodźcy i ochroną uzupełniającą. Wartości te, w skali województwa nadal pozostają niskie, jednak z uwagi na potencjalne problemy z dotarciem z informacją i ofertą do tej grupy osób, realne potrzeby mogą być niedoszacowane. Warto zaznaczyć, że rozpoczęta w 2022 r. inwazja Rosji na Ukrainę oraz przybycie na teren Polski, w tym na Pomorze Zachodnie, uchodźców z Ukrainy spowodowała zdecydowane zwiększenie zapotrzebowania na omawiane usługi, ale też pełną ewidencję osób przybywających z Ukrainy, co zdecydowanie poprawi diagnozę skali potrzeb i świadczonych usług. Omawiane w dokumencie za 2021 rok dane dotyczą okresu sprzed wojny

w Ukrainie. Samo zasygnalizowanie zjawiska może świadczyć o zwiększającej się grupie osób o innych potrzebach niż uchodźcy z Ukrainy.

Rekomendacje, wynikające z analizy danych zawartych w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej:

1. Należy kontynuować podjęte przez samorząd województwa działania, mające na celu wsparcie gmin i powiatów w realizacji ustawowych zadań z zakresu pomocy społecznej. Szczególnie istotne obszary wymagające wsparcia to:
 - I. Praca z rodziną, poradnictwo specjalistyczne, zwiększenie dostępności usług w tym zakresie;
 - II. Uszczelnienie systemu pieczy zastępczej – promocja instytucji rodzicielstwa zastępczego, wsparcie rodzin zastępczych w dostępie do specjalistycznej diagnozy dzieci obciążonych FAS, FASD, chorobami rzadkimi itp.;
 - III. Dostarczenie nowych narzędzi pracy z dzieckiem i osobą młodą, usamodzielniającą się poza rodziną biologiczną;
 - IV. Przesunąć środek ciężkości wsparcia systemu – z interwencji na profilaktykę trudności wychowawczych i opiekuńczych rodziców (tak biologicznych jak i zastępczych);
 - V. Uruchomienie działań w kierunku rozwoju infrastruktury mieszkaniowej na rzecz osób usamodzielnianych z pieczy zastępczej oraz rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka (wymóg procesu deinstytucjonalizacji).
2. Niezmiennie należy prowadzić, na rzecz samorządów lokalnych, działania upowszechniające w sferze aktywnej polityki społecznej, nowych form przedsiębiorczości społecznej oraz usług społecznych. W kontekście nowych, obligatoryjnych kierunków rozwoju sfery społecznej, należy wesprzeć samorządy w opracowywaniu lokalnych strategii rozwoju usług społecznych czy lokalnych programów deinstytucjonalizacji oraz upowszechniać modele kooperacji.
3. Samorząd województwa, w sytuacji nowych wyzwań społecznych, m. in. uchodźców, izolacji popandemicznej, dalszego, szybkiego starzenia się społeczności, powinien przejąć rolę ośrodka monitorującego sytuację społeczną w regionie. Z kolei wobec zmian prawnych i wdrożenia obligatoryjnych procesów rozwoju społecznego, jak lokalne systemy usług na rzecz mieszkańców i deinstytucjonalizacja, należy opracować metody pomiaru nowych zjawisk, jak i ewaluacji działań lokalnych. Wymaga to przygotowania metodologicznego samorządu regionu do roli obserwatora i koordynatora zmiany społecznej na Pomorzu Zachodnim.
4. Ważnym elementem kreowania skutecznego systemu wsparcia działań na rzecz mieszkańców, powinno być umożliwienie zwiększenia kompetencji i umiejętności kadr pomocy społecznej,

systemu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz CUS. Niekorzystne i traumatyczne zjawiska zachodzące w ostatnich latach spowodowały konieczność weryfikacji potrzeb szkoleniowych oraz form wsparcia kierowanych do służb społecznych z poziomu samorządu województwa. Jest to szczególnie istotne w kontekście wzrostu liczby rodzin długotrwale korzystających z pomocy społecznej, spadku odsetka rodzin korzystających z niepieniężnych form wsparcia na rzecz tych korzystających z różnego rodzaju zasiłków oraz małej skuteczności wsparcia rodzin biologicznych po umieszczeniu dziecka w systemie pieczy zastępczej.

5. W związku z problemem zaburzeń psychicznych wśród mieszkańców, szczególnie jako istotnej przyczyny śmierci, należy kontynuować, a nawet w miarę środków finansowych z UE – rozwijać sieć pomocy w tym zakresie w ramach projektu Regionalne Pogotowie Kryzysowe. Przy tym zadaniu – konieczna jest współpraca z powiatami w regionie i rozwój infrastruktury społecznej, w tym ośrodków interwencji, jak i mieszkań wyludzeniowych.
6. Ważnym elementem działań podejmowanych z poziomu samorządu województwa powinien być system wsparcia, na co najmniej dwóch poziomach, osób w wieku senioralnym:
 - I. Podtrzymanie aktywności społecznej, w tym także zawodowej, osób starszych, z ofertą badań przesiewowych, turnusów kondycyjnych dla tej grupy wiekowej;
 - II. Wsparcie osób z tzw. „czwartym wiekiem”, wycofujących się z aktywności i kontaktów społecznych, wymagających usług wsparcia w czynnościach życiowych, w podtrzymaniu samodzielności i funkcjonowania we własnym otoczeniu (element deinstytucjonalizacji), obejmujący także wsparcie rodziny osoby starszej.

8. ANEKS

I. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej (stan na 31.XII)	45
II. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym)	46
a) Dane o korzystających z pomocy i wsparcia – GMINA	48
b) Dane o korzystających z pomocy i wsparcia – POWIAT	50
III. Inne rodzaje pomocy i świadczeń	52
IV. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia	53
V. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej	57
VI. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego	58

I. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej (stan na 31 XII)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
MIESZKAŃCY (w osobach)				
Ogółem	1	1 688 047	1676920	x
KOBIETY				
Ogółem	2	868 199	862 865	x
Wiek 0-17	3	141 638	140 547	x
Wiek 18-59	4	466 464	461 263	x
Wiek 60 lat i więcej	5	260 097	261 055	x
MĘŻCZYŹNI				
Ogółem	6	819 848	814 055	x
Wiek 0-17	7	149 022	147 771	x
Wiek 18-64	8	538 728	530 312	x
Wiek 65 lat i więcej	9	132 098	135 972	x
RYNEK PRACY				
Bezrobotni ogółem	10	49 887	41 699	x
Bezrobotni długotrwale ogółem	11	23 845	23 983	x
Bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku	12	7 770	5 516	x
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	13	45 139	42 496	41 860
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	14	4 990	6 063	5 936
w tym z wiersza 13: Liczba mieszkań socjalnych (lokalii)	15	7 136	6 603	6 622
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	16	5 517	5 140	5 287
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	17	1 457	1 318	1 340
Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	18	317	312	313
Liczba hospicjów	19	8	7	7
Liczba ośrodków dla cudzoziemców	20	0	0	0

* Wielkość prognozy nie dotyczy wartości przyrostu lub spadku. W przypadku braku możliwości oszacowania wielkości liczbowych dla prognozy należy wpisać liczby odpowiadające danym z kolumny "Rok oceny"

II. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM UDZIELONO POMOCY I WSPARCIA				
Liczba osób	1	100 903	95 543	95 438
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE				
Liczba osób	2	50 162	45 500	45 904
W tym: osoby długotrwale korzystające	3	26 680	24 925	24 983
Wiek 0-17	4	11 113	9 088	9 171
Wiek produkcyjny *	5	28 068	25 438	25 636
Wiek poprodukcyjny **	6	12 928	12 563	12 639
Liczba rodzin	7	40 039	36 699	36 720
Liczba osób w rodzinach	8	79 975	70 825	70 985
w tym: KOBIETY (z wierszy 2-6)				
Ogółem	9	26 777	23 577	23 785
W tym: osoby długotrwale korzystające	10	13 316	11 736	11 761
Wiek 0-17	11	5 383	4 306	4 378
Wiek 18-59	12	12 733	11 078	11 131
Wiek 60 lat i więcej	13	8 547	8 146	8 202
w tym: MĘŻCZYŹNI (z wierszy 2-6)				
Ogółem	14	26 503	47 127	47 588
W tym: osoby długotrwale korzystające	15	15 540	40 394	41 064
Wiek 0-17	16	7 338	80 035	75 312
Wiek 18-64	17	15 951	47 127	47 588
Wiek 65 lat i więcej	18	4 470	40 394	41 064
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE				
Liczba osób ogółem	19	35 338	29 997	x
Liczba rodzin	20	33 566	28 229	x
Liczba osób w rodzinach	21	67 603	54 518	x
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE NIEPIENIĘŻNE				
Liczba osób ogółem	22	25 420	18 057	x
Liczba rodzin	23	18 045	13 609	x
Liczba osób w rodzinach	24	45 977	31 445	x
OSOBY I RODZINY, Z KTÓRYMI PRZEPROWADZONO WYWIAD ŚRODOWISKOWY				
Liczba osób ogółem	25	49 645	47 127	47 588
Liczba rodzin	26	43 821	40 394	41 064
Liczba osób w rodzinach	27	84 474	80 035	75 312
POWODY UDZIELENIA POMOCY I WSPARCIA				
UBÓSTWO				
Liczba rodzin	28	23 334	18 726	x
BEZROBOCIE				
Liczba rodzin	29	16 436	13 453	x
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ				

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
Liczba rodzin	30	16 874	13 129	x
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA				
Liczba rodzin	31	21 500	17 389	x
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO				
Liczba rodzin	32	5 568	3 884	x
ALKOHOLIZM				
Liczba rodzin	33	3 417	2 865	x
NARKOMANIA				
Liczba rodzin	34	249	222	x
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA				
Liczba rodzin	35	3 790	2 634	x
W TYM: WIELODZIETNOŚCI				
Liczba rodzin	36	2 118	1 564	x
BEZDOMNOŚĆ				
Liczba rodzin	37	2 616	2 422	x
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO				
Liczba rodzin	38	680	640	x
ZDARZENIA LOSOWE				
Liczba rodzin	39	322	260	x
KLĘSKI ŻYWIOŁOWE I EKOLOGICZNE				
Liczba osób	40	27	9	x
SIEROCTWO				
Liczba rodzin	41	29	24	x
PRZEMOC W RODZINIE				
Liczba rodzin	42	398	258	x
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI				
Liczba rodzin	43	32	48	x

USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ				
USŁUGI OPIEKUŃCZE OGÓŁEM				
Liczba osób	44	6522		x
W TYM: SPECJALISTYCZNE (wiersze 59 - 61)				
Liczba osób	45	214		x
SPECJALISTYCZNE USŁUGI DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI				
Liczba osób	47	499	463	x
PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE				
Liczba rodzin	48	3 908		x
PRACA SOCJALNA				
Praca socjalna ogółem	49	24 856		x
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	50	43 036	24 039	x

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
INTERWENCJA KRYZYSOWA				
Liczba rodzin	51	611	538	x
KONTRAKT SOCJALNY				
Liczba zawartych kontraktów socjalnych - ogółem	52	3 388	2 682	2 747
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym - ogółem	53	3 942	3 433	3 152
Liczba zawartych kontraktów socjalnych część A	54	3 271	2 027	x
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym część A	55	3 592	2 335	x
Liczba zawartych kontraktów socjalnych część B	56	491	346	x
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym część B	57	518	392	x
PROJEKT SOCJALNY				
Liczba realizowanych projektów socjalnych	58	55	66	x
Liczba osób objętych projektami socjalnymi	59	2 361	3 376	x

* wiek produkcyjny: kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lat

** wiek poprodukcyjny: kobiety w wieku 60 i więcej, mężczyźni 65 i więcej

a. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (GMINA - ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
ZASIŁEK STAŁY				
Liczba osób	1	9 422	8 901	8 911
Kwota świadczeń w złotych	2	51 611 783	48 579 253	49 256 071
W tym: (wiersze 1-2)				
Zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących				
Liczba osób	3	8 264	7 944	7 948
Kwota świadczeń w złotych	4	48 135 099	45 620 363	46 215 001
W tym: (wiersze 3-4)				
Zasiłek stały dla osoby w rodzinie				
Liczba osób	5	1 227	1 025	1 033
Kwota świadczeń w złotych	6	3 476 684	2 958 890	3 041 070
ZASIŁEK OKRESOWY				
Liczba osób	7	15 253	13 602	13 572
Kwota świadczeń w złotych	8	28 693 754	25 868 011	26 715 254
W tym: (wiersze 7-8)				
Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia				

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
Liczba osób	9	10 119	9 378	9 320
Kwota świadczeń w złotych	10	20 033 165	19 102 082	19 481 980
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby				
Liczba osób	11	2 583	1 952	1 965
Kwota świadczeń w złotych	12	3 256 575	2 445 039	2 671 632
Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności				
Liczba osób	13	1 844	1 588	1 600
Kwota świadczeń w złotych	14	1 727 883	1 379 205	1 524 729
Zasiłek okresowy z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego				
Liczba osób	15	40	40	47
Kwota świadczeń w złotych	16	32 202	28 348	34 637
Zasiłek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b				
Liczba osób	17	1	1	2
Kwota świadczeń w złotych	18	156	351	1 515
ZASIŁEK CELOWY OGÓŁEM				
Liczba osób	19	27 409	23 249	23 298
Kwota świadczeń w złotych	20	31 767 408	29 711 076	29 919 872
W tym: ZASIŁEK CELOWY PRYZNANY W RAMACH PROGRAMU WIELOLETNIEGO "POSIŁEK W SZKOLE I W DOMU"				
Liczba osób	21	20 059	16 804	16 722
Kwota świadczeń w złotych	22	21 569 856	19 687 265	19 837 185
ZASIŁKI CELOWE PRYZNANE NIEZALEŻNIE OD DOCHODU na podstawie art. 39a ust. 1 i 2				
Liczba osób	23	2	23	30
Kwota świadczeń w złotych	24	130	23 143	26 000
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
POSIŁEK OGÓŁEM				
Liczba osób	25	15 287	11 417	11 603
Kwota świadczeń w złotych	26	11 414 753	11 485 932	11 808 004
W TYM: DLA DZIECI				
Liczba osób	27	10 822	8 623	8 766
Kwota świadczeń w złotych	28	5 408 901	5 925 752	6 182 319
W tym: (z wierszy 25-26) POSIŁEK - świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "Posiłek w szkole i w domu"				
Liczba osób	29	14 867	11 061	11 127
Kwota świadczeń w złotych	30	10 585 160	11 045 887	11 265 668
W TYM: DLA DZIECI (z wierszy 41-43)				
Liczba osób	31	10 949	8 567	8 616
Kwota świadczeń w złotych	32	5 812 252	6 310 647	6 499 194
SCHRONIENIE				
Liczba osób	33	1 172	1 479	1 489
Kwota świadczeń w złotych	34	4 575 680	4 594 243	4 708 646

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
UBRANIE				
Liczba osób	35	36	43	45
Kwota świadczeń w złotych	36	8 150	9 080	9 830
SPRAWIENIE POGRZEBU				
Liczba osób	37	269	306	316
Kwota świadczeń w złotych	38	635 638	796 415	844 931
ODPŁATNOŚĆ GMINY ZA POBYT W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób	39	3 163	3 255	3 272
Kwota świadczeń w złotych	40	89 940 834	99 485 279	102 940 895
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY				
WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA				
Liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	41	2 135	2 292	2 298
Liczba rodzin wspierających	42	6	6	8
Liczba asystentów rodziny	43	193	196	198
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w złotych	44	54 732 560	44 992 667	46 927 188

b. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (POWIAT - ZADANIA PCPR ORAZ MOPR)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY				
PROGRAM ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE				
Liczba osób korzystających z usług	1	229	254	239
PEŁNOLETNIE OSOBY OPUSZCZAJĄCE INSTYTUCJE O KTÓRYCH MOWA W ART. 88 UST.1 USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób	2	62	68	89
Kwota świadczeń w złotych	3	278 624	285 877	395 349
W TYM:				
POMOC PIENIĘŻNA NA USAMODZIELNIENIE				
Liczba osób	4	15	18	32
Kwota świadczeń w złotych	5	53 126	82 977	120 308
POMOC PIENIĘŻNA NA KONTYNUOWANIE NAUKI				
Liczba osób	6	49	39	45
Kwota świadczeń w złotych	7	187 236	149 882	206 866
POMOC PIENIĘŻNA NA ZAGOSPODAROWANIE W FORMIE RZECZOWEJ				
Liczba osób	8	15	16	23
Kwota świadczeń w złotych	9	38 261	52 092	67 249
REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH				
Ogólna kwota dofinansowania (PFRON, środki własne powiatu)	10	42 785 478	48 887 898	52 644 373

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
POMOC NA LIKWIDACJĘ BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, TECHNICZNYCH I W KOMUNIKOWANIU SIĘ				
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	11	813	904	783
Wartość dofinansowania w złotych	12	4 120 200	5 438 662	4 712 926
TURNUSY REHABILITACYJNE				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	13	1 505	2 912	3 053
Wartość dofinansowania w złotych	14	2 051 557	4 251 874	4 671 612
ZAOPATRZENIE W PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE, ŚRODKI POMOCNICZE I SPRZĘT REHABILITACYJNY				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	15	6 992	7 104	6 768
Wartość dofinansowania w złotych	16	8 036 712	10 308 505	9 557 712
PROGRAM "AKTYWNY SAMORZĄD"				
Liczba świadczeń	17	927	941	927
Wartość dofinansowania w złotych	18	5 632 321	4 904 133	4 642 241
DOFINANSOWANIE SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI				
Liczba dofinansowanych imprez	19	98	124	155
Liczba niepełnosprawnych uczestników	20	7 803	7 480	9 804
Wartość dofinansowania ogółem w złotych	21	325 288	550 233	625 235
DOFINANSOWANIE USŁUG TŁUMACZA JĘZYKA MIGOWEGO LUB TŁUMACZA - PRZEWODNIKA				
Wartość dofinansowania w złotych	22	6 709	13 899	18 400

III. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
DODATKI MIESZKANIOWE				
Liczba gospodarstw domowych	1	19 258	19 787	21 770
Kwota świadczeń w złotych	2	31 420 848	33 999 340	37 380 405
DODATKI ENERGETYCZNE				
Liczba gospodarstw domowych	3	4 748	4 356	3 694
Kwota świadczeń w złotych		459 501	436 232	1 147 100

IV. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
OŚRODKI WSPARCIA - OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	1	4 282	4 457	4 538
Liczba osób korzystających	2	4 990	5 011	5 071
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	3	63	77	81
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	4	11	57	56
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	5	814	855	869
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	6	52 677 807	55 385 174	61 416 828
W TYM (z wierszy 1-6):				
ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	7	1 594	1 619	1 619
Liczba osób korzystających	8	1 655	1 729	1 722
Liczba osób umieszczonych	9	638	720	694
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	10	32	53	57
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	11	500	505	506
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	12	36 452 170	37 796 844	39 061 551
DZIENNE DOMY POMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	13	1 056	991	1 006
Liczba osób korzystających	14	1 056	961	969
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	15	22	10	10
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	16	123	121	124
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	17	7 100 496	7 316 958	8 728 186
NOCLEGOWNIE, SCHRONISKA DLA OSÓB BEZDOMNYCH I SCHRONISKA DLA OSÓB BEZDOMNYCH Z USŁUGAMI OPIEKUŃCZYMI				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	18	276	285	271
Liczba osób korzystających	19	907	954	887
Liczba osób skierowanych w wyniku eksmisji	20	2	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	21	29	23	20

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	22	1 486 915	1 557 560	1 470 958
OGRZEWAŁNIE				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	23	98	117	117
Liczba osób korzystających	24	647	978	734
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	25	13	22	23
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	26	727 601	843 987	932 246
KLUBY SAMOPOMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	27	591	621	660
Liczba osób korzystających	28	797	672	706
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	29	0	10	10
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	30	42	38	44
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	31	1 426 320	1 840 102	2 431 888
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	1	4 016	4 006	4 006
Liczba osób korzystających	2	4 747	4 464	4 459
Liczba osób umieszczonych	3	691	566	591
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	4	515	546	541
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	5	82	52	31
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	6	2 752	2 727	2 725
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	7	193 417 300	225 702 261	229 627 340
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	8	256	288	298
Liczba osób korzystających	9	273	289	329
Liczba osób umieszczonych	10	102	141	207
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	11	16	8	13
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	12	36	54	62

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	13	5 471 017	6 632 966	7 439 130
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	14	46	48	48
Liczba osób korzystających	15	1 740	1 685	1 679
PLACÓWKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA				
Liczba osób korzystających	16	997	1 799	1 915
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	17	17	27	29
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	18	723 312	1 909 761	1 981 370
PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	19	5 148	6 321	6 381
Liczba osób korzystających	20	4 285	4 822	4 957
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	21	348	328	354
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	22	13 696 281	17 087 462	18 515 449
PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	23	833	783	745
Liczba osób korzystających	24	832	816	786
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	25	673	614	606
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	26	51 404 043	56 700 285	60 408 616
W tym: PLACÓWKI TYPU RODZINNEGO				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	27	74	66	66
Liczba osób korzystających	28	71	57	57
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	29	53	49	49
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	30	1 914 764	1 479 014	1 497 208
CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	31	260	247	207
KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	32	210	156	133
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ				
Liczba uczestników zajęć	34	1 190	1 211	1 224

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	35	427	420	433
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	36	26 806 205	28 384 105	32 100 670
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ				
Liczba uczestników zajęć	37	412	475	500

V. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
OGÓŁEM PRACOWNICY JEDNOSTKI				
Liczba ogółem pracowników jednostki pomocy społecznej	1	6 951	6 917	x
KADRA KIEROWNICZA				
Ogółem kadra kierownicza (dyrektor jednostki i jego zastępcy)	2	343	453	x
PRACOWNICY SOCJALNI				
Ogółem	3	1 031	1 090	x

VI. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego (zadania własne i zadania zlecone)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
OGÓŁEM				
OGÓŁEM (działy)	1	3 368 593 612	3 335 762 947	2 607 984 514
W tym: w budżecie OPS/PCPR	2	2 352 684 077	2 346 062 898	1 816 577 580
851 - OCHRONA ZDROWIA				
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	3	1 626 879	1 829 767	2 519 601
w tym: w budżecie OPS / PCPR	4	187 069	251 871	302 271
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	5	33 511 685	36 713 839	45 125 411
w tym: w budżecie OPS / PCPR	6	9 077 306	9 989 675	12 262 854
852 - POMOC SPOŁECZNA				
85202 - Domy pomocy społecznej	7	255 869 217	266 086 584	278 614 259
w tym: w budżecie OPS / PCPR	8	96 045 122	105 801 352	108 805 695
85203 - Ośrodki Wsparcia	9	49 047 579	42 676 772	46 588 118
w tym: w budżecie OPS / PCPR	10	4 554 937	5 369 120	7 675 792
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	11	1 403 460	2 017 384	2 017 039
w tym: w budżecie OPS / PCPR	12	1 380 542	1 532 961	1 493 724
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	13	4 445 354	4 306 553	5 003 550
w tym: w budżecie OPS / PCPR	14	4 298 095	4 133 425	4 805 958
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	15	52 665 166	51 324 800	56 598 035
w tym: w budżecie OPS / PCPR	16	51 647 079	50 229 560	55 250 730
85215 - Dodatki mieszkaniowe	17	33 599 430	36 409 276	37 383 700
w tym: w budżecie OPS / PCPR	18	22 157 467	23 867 825	25 065 276
85216 - Zasiłki stałe	19	51 569 603	48 318 678	51 143 932
w tym: w budżecie OPS / PCPR	20	49 692 200	46 527 815	49 380 047
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	21	18 759 050	19 974 855	23 918 536
w tym: w budżecie OPS/PCPR	22	18 759 050	19 932 174	22 470 176
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	23	167 297 709	177 513 177	185 803 417
w tym: w budżecie OPS/PCPR	24	165 297 275	175 414 863	183 260 367
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	25	5 632 225	7 728 938	14 892 905

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
w tym: w budżecie OPS / PCPR	26	4 055 835	6 539 542	7 234 555
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	27	53 513 728	55 011 560	61 380 727
w tym: w budżecie OPS / PCPR	28	51 978 402	53 202 404	59 584 948
85230 - Pomoc w zakresie dożywiania	29	30 498 425	30 004 760	33 087 330
w tym: w budżecie OPS / PCPR	30	27 488 443	26 967 243	30 059 322
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	31	129 571	227 877	323 050
w tym: w budżecie OPS / PCPR	32	29 571	127 877	192 970
W tym (z wiersza 31): Wydatki na pomoc dla cudzoziemców w celu integracji ze środowiskiem (cudzoziemcy, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą)	33	13 560	127 877	154 540
w tym: w budżecie OPS / PCPR	34	13 560	127 877	134 540
85232 - Centra Integracji Społecznej	35	1 016 000	1 363 479	1 521 094
w tym: w budżecie OPS / PCPR	36	0	0	0
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	37	92 746	0	36 000
w tym: w budżecie OPS / PCPR	38	8 250	0	30 000
85295 - Pozostała działalność	39	14 234 379	20 183 555	50 709 204
w tym: w budżecie OPS / PCPR	40	8 087 540	13 326 502	29 947 318
853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ				
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	41	8 909 994	9 373 908	11 720 408
w tym: w budżecie OPS / PCPR	42	2 017 381	2 307 166	2 548 838
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności	43	5 714 435	6 272 747	6 168 800
w tym: w budżecie dyspozycji OPS / PCPR	44	2 086 102	2 434 167	2 472 000
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	45	24 472 590	27 599 974	30 274 471
w tym: w budżecie OPS / PCPR	46	15 034 600	13 564 650	14 568 860
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	47	44 256 981	36 979 654	55 896 874
w tym: w budżecie OPS / PCPR	48	17 680 707	21 455 855	30 738 588
854 - Edukacyjna opieka wychowawcza				
85415 - Pomoc materialna dla uczniów	49	9 555 800	8 481 740	10 091 790
w tym: w budżecie OPS / PCPR	50	4 300 385	3 874 692	4 092 202
85416 - Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym	51	1 099 672	1 188 073	1 046 324
w tym: w budżecie OPS / PCPR	52	25 300	3 000	3 000
855 - Rodzina				
85501 - Świadczenie wychowawcze	53	1 619 447 714	1 599 763 327	751 955 651
w tym: w budżecie OPS / PCPR	54	1 162 965 432	1 149 918 709	550 430 819

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
85502 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	55	574 678 963	583 727 951	583 963 982
w tym: w budżecie OPS / PCPR	56	446 440 184	456 069 225	458 257 139
85504 - Wspieranie rodziny	57	75 884 490	17 723 684	18 500 451
w tym: w budżecie OPS / PCPR	58	56 982 287	15 925 438	17 508 785
85505 - Tworzenie i funkcjonowanie żłobków	59	58 158 669	60 989 718	57 943 481
w tym: w budżecie OPS / PCPR	60	428 632	245 859	334 238
85506 - Tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych	61	1 048 675	2 177 263	1 976 419
w tym: w budżecie OPS / PCPR	62	0	0	0
85507 - Dzienni opiekunowie	63	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	64	0	0	0
85508 - Rodziny zastępcze	65	99 561 622	104 537 154	105 430 763
w tym: w budżecie OPS / PCPR	66	98 713 324	103 682 401	103 438 617
85510 - Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych	67	63 079 457	65 420 571	66 975 648
w tym: w budżecie OPS / PCPR	68	25 074 896	25 539 068	26 990 825
85513 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne, zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów	69	7 812 344	9 835 329	9 333 544
w tym: w budżecie OPS / PCPR	70	6 190 664	7 828 459	7 337 666
85514 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby przebywające na urloпах wychowawczych, za osoby zatrudnione jako nianie oraz za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem	71	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	72	0	0	0